

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

50 година Православља

Христос вакрсе из мртвих!

У овом броју:

| Лист је читao и јавни тужилац | 50 година излажења
Православља | Заиста црквене новине | „Нека потече правда
као поток“ | Жена треба да покрива главу (1. Кор. 11, 2–16) |
| Св. Ермил и Стратоник, мученици београдски | Сахрана или
кремирање | Стратегија иконоклазма модерних времена |

Број 1202 Цена 90 динара 2,5 KM 15. април 2017. године

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ДЕЦИ О ВАСКРСУ 2017. ГОДИНЕ

ИРИНЕЈ

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ, МИТРОПОЛИТ
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ,
СА СВИМ АРХИЈЕРЕЈИМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ –
СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВИМ СИНОВИМА
И КЋЕРИМА НАШЕ СВЕТЕ ЦРКВЕ: БЛАГОДАТ, МИЛОСТ
И МИР ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГА ИСУСА ХРИСТА,
И ДУХА СВЕТОГА, УЗРАДОСНИ ВАСКРШЊИ ПОЗДРАВ:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Христос вакрсе из мртвих,
смрћу смрт поразивши
и онима који су у гробовима
живот даровавши
(*προῖαρ Πασχε*).

Драга браћо и сестре,

Васкрс је највећи хришћански празник, празник вере, живота и сваког благословља Божјег. Сва наша вера је у Васкрсу и Васкрс у вери. Отуда свети апостол Павле, учитељ народа, кога слободно можемо назвати и највећим проповедником Васкрсења, Христовог и нашег, јасно каже: „Ако Христос не устаде, узалуд вера ваша“, а одмах потом додаје: „Али је Христос устада из мртвих, те постаде Првенац оних који су умрли“ (I Кор. 15, 17-20). Вера у Васкрсење Христово суштина је апостолске проповеди и учења, темељ Цркве, њеног богослужења и богословља.

У Светом Писму, како Старог тако и Новог Завета, Васкрсење је централна тема. О њему се говори у два међусобно повезана смисла: као свеопштем васкрсењу мртвих на крају људске историје (Ис. 26, 19) и Васкрсењу Христовом, предсказаном од старозаветних пророка (Пс. 15, 10), а утврђеном кроз проповед светих апостола (Дап. 2, 23-24).

Стари Завет нам на много места, својим језиком и праслијама, говори о васкрсењу. О њему сведочи пророк Давид у својим Псалмима (Пс. 15, 9; 16, 15). Многострадални Јов вапије Богу вером у васкрсење: „Знам да је жив мој Искупитељ и да ћу опет у овом телу видети Бога“ (Јов. 19, 25-27). Пророк Јона је праобраз тридневног Васкрсења Христовог (Мт. 12, 40). Најпознатија визија васкрсења мртвих у Старом Завету дата је у Књизи пророка Језекиља: он, надахнут Духом Божјим, види како оживљавају сухе кости и како се свака облачи у своје људско тело (Јез. 37, 1-10). То виђење је испуњавало срца свих верујућих Јudeја Старог Завета и било је неодвојиво од вере у долазак Месије и у Његово Васкрсење (Ис. 53, 10).

Нови Завет је, са друге стране, сав у тајни Крста и Васкрсења Христовог. То нам потврђују свети јеванђелисти потресним описом последњих догађаја из Христовог живота који су се збили у Јерусалиму: Његовог извођења на суд пред Пилатом, Његовог Распећа, Његове смрти на крсту, али и Његовога славнога Васкрсења (Мт. 27-28; Лк. 23-24). Прве које су се удостојиле да постану сведоци Васкрсења Христовог би-

ле су жене ми-
роносице (Мк.
16, 1-2), а потом
свети апостоли
и пуноћа ране
Цркве. Њима се
придружују ра-
нохришћански
мученици и сви
потоњи мучени-
ци и новомуче-
ници, истински
сведоци Васкр-
сења Христо-
вог, као и Оци
Цркве, који нам
кроз свете сабо-
ре, кроз никео-
цизмуски

Символ вере и
кроз своје догматско учење оставише веру у васкрсење. Цр-
ква је сведок да је Христос са нама у векове (Мт. 28, 20). Она
то посебно сведочи светом Литургијом, која се врши у спо-
мен „смрти и Васкрсења Христовог“. У светој Литургији нам
се кроз свето Причешће дарује Васкрсли Христос. Зато буд-
имо деца Васкрсења! Живимо Васкрсењем Христовим и не
дозволимо да нас, по речима светог апостола Павла, ишта
одвоји од љубави Његове (Рим. 8, 35)!

Велики руски старац, свети Серафим Саровски, током чи-
таве године је све ходочаснике у свом манастиру поздрављао
речима: „Христос вакрсе, радости моја!“ Да бисмо то духовно
стање достигли, по речима светог владике Николаја „морамо
својим животом целивати Распеће Христово, не ради обичаја
већ као своје сопствено, и ране Његове као своје ране“.

Са тутом и болом у срцу морамо рећи да данашњи свет не
иде путем васкрсења већ више путем смрти и безнађа. Када
то кажемо, имамо на уму податак да и у Србији сваке године
умире по један велики град због смртности много веће него
што је рађање. Тај податак је разлог за плач и ридање, али и
аларм за узбуну. Мора се нешто учинити да се тај пут смр-
ти заустави. „Рахиља оплакује децу своју и неће се утешити,
јер их нема“ (Мт. 2, 18). Чедоморство је свагда и свугде, па и
у нашем народу, смртни грех који вапије небу. Престанимо
убијати своју сопствену децу у утроби! И она имају право
на живот и на васкрсење. Питамо се где су вајни „борци за
људска права“ да заштите најслабије, а то су још нерођена
деца у утроби својих мајки. Изиђимо, браћо и сестре, из зе-
мље греха и смрти, као старозаветни Израиљ из Египта, и
Бог ће нас благословити сваким благословом духовним, да
бисмо били Народ Бога Живога. Нека радосни плач новоро-
ђене деце надајча беспомоћне крике смрти! Нека Србија – и
сав свет – поново постане велика Колевка! Вратимо се вери
у живот, вратимо се Васкрсењу!

Драга браћо и сестре, света Православна Црква је наша
духовна Мајка. Она брине о својој деци без обзира на то где
она живе и распине се са својим синовима и кћерима да би

сви заједно достигли у Вакрсење. Радујмо се са радоснима и тугујмо са онима који тугују, носећи бремена једни других, јер ћемо тако испунити закон Христов (Гал. 6, 2)! Свети ста-рац Софроније (Сахаров) каже да држање заповести Божих разапиње у нама старог человека и вакрсава новога, сазданог по лицу Бога, Творца и Спаситеља нашега. Свети Василије Велики такође, у истом духу, говори о преображавајућем значају поста и каже да анђели Божји записују имена оних који држе цео Велики пост јер се они тим постом одричу земаљског и пролазног да би задобили вечно и непролазно, а то је вакрсење. Држећи заповести Божје, ми изражавамо и потврђујемо своју љубав према Христу (Јн. 14, 15), али и према својим ближњима (Мт. 22, 40).

Данашњи свет је увеко прихватио другу философију, философију широког пута који води у пропаст (Мт. 7, 13). Хришћанске врлине покушавају се заменити привидним хуманизмом и лажном духовношћу Далеког Истока. Све лажне религије и парапелигије, философије и лажне философије, идеологије и модерне митологије и саме робују смрти и људска бића осуђују на смрт уколико верују да је човек „биће за смрт“, а не биће за живот вечни, поготову пак уколико подстичу људе на убиства и самоубиства, тренутна (у рату и у крвавим „мирнодопским“ обрачунима) или продужена (разузданим живљењем у сваком пороку, особито робовањем дроги). Живимо у времену када се зло покушава прогласити добром, а добро злом, грех пак, по речима светог старца Пајсија Светогорца, нечим модерним и прихватљивим. Омладини се уместо примера врлине и честитости нуде идоли и антихероји, непослушност родитељима и одбацивање сваког ауторитета. Велика је одговорност Цркве, али и свих просветних институција ове земље, јер треба помоћи омладини да пронађе пут аутентичног живота и вакрсења. Поучавајмо децу да буду слична јеванђелском младићу који је питao Господа: „Шта да радим да бих задобио живот вечни?“ А тај младић је од Христа добио одговор: „Држи заповести!“ Ето пута спасења, ето вакрсења!

Очински позивамо све оне који су се из неког разлога одвојили од Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве да се врате у њено окриље. Страшан је грех раскола и јереси. По светим Оцима, ни мученичка крв га не може отрати. Опростимо једни другима ради Вакрсења и поново постанимо браћа у светој Цркви, једино Лађи спасења!

Вакршњим поздравом поздрављамо сву нашу духовну децу у Отаџбини и расејању и молимо се да Вакрсли Господ свима дарује радост Вакрсења. Посебно поздрављамо наш народ на распетом Косову и Метохији, неодвојивом делу Србије, чије светиње су чувари не само српскога Православља него и хришћанства у Европи. Косово је било и остаће наше јер Бог није у сили него у правди и моћан је да нам врати оно што нам се на силу покушава одузети.

Нека са овим празником Вакрса вакрсне и Србија, и вакрели српски род, како су говорили наши народни песници. Дај Боже да људи који воде и чувају државу буду надахнути духом Вакрсења и духом вере у победу добра над злом! Нека Вакрсли Господ, Победитељ смрти и Животодавац, дарује свако добро Своме Народу, што ће рећи свему роду

хришћанском и православном, и свим људима добре воље, да би сви заједно предокусили радост будућег века, радост вакрсења и вечнога живота!

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Ваши молитвеници пред Распетим и Вакрслим Господом

Архиепископ пећки,
Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски **ИРИНЕЈ**

Митрополит црногорско-приморски **АМФИЛОХИЈЕ**
Митрополит загребачко-љубљански **ПОРФИРИЈЕ**
Епископ шабачки **ЛАВРЕНТИЈЕ**
Епископ сремски **ВАСИЛИЈЕ**
Епископ бањалучки **ЈЕФРЕМ**
Епископ будимски **ЛУКИЈАН**
Епископ банатски **НИКАНОР**
Епископ новограчанничко-средњезападноамерички **ЛОНГИН**
Епископ канадски **МИТРОФАН**
Епископ бачки **ИРИНЕЈ**
Епископ британско-скандинавски **ДОСИТЕЈ**
Епископ зворничко-тузлански **ХРИЗОСТОМ**
Епископ осечкопольски и бањавски **ЛУКИЈАН**
Епископ западноевропски **ЛУКА**
Епископ жички **ЈУСТИН**
Епископ врањски **ПАХОМИЈЕ**
Епископ шумадијски **ЈОВАН**
Епископ браничевски **ИГЊАТИЈЕ**
Епископ далматински **ФОТИЈЕ**
Епископ бихаћко-петровачки **АТАНАСИЈЕ**
Епископ будимљанско-никшићки **ЈОАНИКИЈЕ**
Епископ захумско-херцеговачки **ГРИГОРИЈЕ**
Епископ ваљевски **МИЛУТИН**
Епископ рашко-призренски **ТЕОДОСИЈЕ**
Епископ западноамерички **МАКСИМ**
Епископ горњокарловачки **ГЕРАСИМ**
Епископ источноамерички **ИРИНЕЈ**
Епископ крушевачки **ДАВИД**
Епископ славонски **ЈОВАН**
Епископ аустријско-швајцарски **АНДРЕЈЕ**
Епископ франкфуртски и све Немачке **СЕРГИЈЕ**
Епископ тимочки **ИЛАРИОН**
Епископ аустралијско-новозеландски **СИЛУАН**

Викарни Епископ моравички **АНТОНИЈЕ**
Викарни Епископ топлички **АРСЕНИЈЕ**
Викарни Епископ диоклијски **КИРИЛО**

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА

Архиепископ охридски и Митрополит скопски **ЈОВАН**
Епископ полошко-кумановски **ЈОАКИМ**
Епископ брегалнички **МАРКО**
Викарни епископ стобијски **ДАВИД**

Христос васкрсе! Заиста васкрсе!

Христос Васкрсе из мртвих, смрђу смрт разруши, а онима који су у гробовима живот дарова!

Жене мироносице које су рано ураниле са Маријом, нашле су камен одваљен од гроба и чуле од Анђела: Зашто међу мртвима, као човека, тражите Онога који је у неприступној светлости? Видите погребне покрове! Трчите и свету објавите да устаде Господ, који је уништио смрт, јер је Син Бога, који спасава род људски.

Триод цвећани – Пенитијостар,
Васкрс, Ипакој, ћлас 4.

Иако си у гроб сишао Бесмртни, уништио си Адову моћ и Васкрсао си као Победиоц, Христе Боже. Женама мироносицама си рекао: Радујте се! Твојим Апостолима дарујеш мир, а палима васкрсење.

Васкршићи кондак, ћлас 8.

Тако је за све богољубиве душе, тј. за праве хришћане, први месец – ксантик, звани април, који је дан Васкрсења, у који се силом Сунца Правде изводи изнутра слава Духа Светога, што покрива и заодева тела светих, ... Овај је месец, велим, први међу месецима годишњим. Он доноси радост свој твари. Он, раскрављујући земљу, облачи гола дрвeta. Он доноси радост свима животињама. Он показује веселост свима. Он је за хришћане први месец ксантик, тј. време васкрсења, у које ће се тела њихова прославити неисказаном светлошћу, која је још од сада у њима скривена, тј. силом Духа, Који ће им тада бити одећа, храна, пиће, весеље, радост, мир, украс, живот вечни. Јер, ће тада за њих Дух Божанства, Кога су се још од сад удостоили примити, постати целокупном лепотом светlosti и небеске красоте ...

Св. Макарије Велики, О нашем васкрсењу

Иево, овце заклање и пасхе празновање и закона писање у Христу смести се, кроз Кога све у старом закону бише, и у новој речи још више...

Јер као Син роди се и као јагње поведе се, као овца би заклан, као човек погребен, као Бог из мртвих васкрсе будући по природи Бог и човек.

Св. Мелихион Сардски,
Слово о Пасхи

Дан и ноћ нам јављају васкрсење: ноћ леже, устаје дан; дан одлази, наступа ноћ. Узмимо плодове: како и на који начин настаје семе? Изаже сејач и посеје у земљу свако од семења; кад она падну у земљу, сува и нага, иструле; потом их величанственост промисла Господњег васкрсава из те трулежи, те из једног (семена) израсте више њих и доносе плод.

Св. Климент Римски, Прва Посланица Коринћанима

Пошто је Христово Васкрсење постало почетак за упокојене, и пошто у време Његовог Другог Доласка светлост бесмртног живота треба да узме у наручје Његове ученике те да за све засија истински и целовити Дан, Васкрсење Господње је схваћено као свитање и јутро тога Dana који долази...

Свети Григорије Палама, 23. Беседа

Одвојена од наде у опште васкрсење вера у Христа била би узалудна и бесцјелна. „Но заиста је Христос устао из мртвих те постаде првенац оних који су умрли“ (1 Кор. 15, 20). Христово Васкрсење је нови почетак. Оно је „нова твар“, π χαίνη κτίσις. Могло би се чак рећи, један есхатолошки почетак, коначно укорачење у историју спасења...

Ми живимо у изменјеном свету: он је изменјен Христовим искупителним Васкрсењем. Живот је био дат и он ће победити. Оваплоћени Господ је уистину Други Адам и у Њему је инаугурисано ново човечанство. Није осигуран само коначни опстанак, већ је испуњен и Божији творачки циљ...

Протојереј Георгије Флоровски, О бесмртности душе

[Приредила М. Петровић]

ПРАВОСЛАВЉЕ 1202

2
Васкршња посланица

4
Христос васкрсе! Заиста васкрсе!

5
50 година излажења
Православља

10
Разговор са протојаконом Радомиром Ракићем
Лист је читao и јавни тужилац

12
Разговор са Архимандритом Јованом Радосављевићем
Заиста црквене новине

14
Разговор са ипођаконом Андрејем Тарасјевим
Нека сећања на време кад је Православље почело свој историјски живот

16
Активности Патријарха

17
Храм нам је срушен,
али вера није
Зорица Нешић

18
Добротвор наших дана

20
Разговор са Арноом Гујоном
Српски народ на Ким
има корене, али има и крила
Разговорала М. Симоновић

22
Живот и рад Еп. Николаја (29)
Стварање света
Радован Бијовић

24
„Нека потече правда као поток“
Проф. др Родољуб Кубат

26
Жена треба да покрива главу
(1. Кор. 11, 2–16) (2. део)
Проф. др Предраг Драгутиновић

28
Св. Ермил и Стратоник,
мученици београдски
Драган Петровић

31
Сахрана или кремирање
Митрополит месотејски Николај (Хаџиниколај)

34
Топлички устанак (25. део)
Сельак разапет на крсту
Антоније Ђурић

38
Спалити пре гледања
Данко Старахинић

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:
Васкрсење Христово,
икона

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент др Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупникoviћ

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф

Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције

Президент др Оливер Суботић,

Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, попутодишица 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутници!

Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионаска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:

145-4721-71 Марфин банка

Далматинска 22 Београд

Текући рачун девизни број:

Intermediary Deutsche Bank GmbH, Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)

Account with inst: 935-9522-10

Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKRISBG)

Beneficiary: RS35145007080000135615

Информативна издавачка установа Српске Православне Цркве,

Краља Петра 5, Београд

Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

Предплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција

preplata@spcrs.rs – предплата

православље.срб: www.pravoslavlje.rs

web: православље.срб

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православље“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом:

Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.

Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац

телефакс: 032/717-522, 011/2461-138

СИР – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама

Владе Републике Србије

Графичка припрема овог, 1202. броја Православља, завршена је у уторак, 11. априла 2017. године у 10.00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

— 50 година излаж

Права реч

Живимо у времену чији је темпо необич-
но брз. Често запажамо ствари, људе и
догађаје око нас само површно, јер они
пролете поред нас или ми поред њих. Нико нема
времена. Све је мобилно. Нема више статике. И
простор све више бледи. Нема више удаљено-
сти. Састају се људи из најудаљенијих крајева
света, поразговоре, сврше посао, и за неколико
часова, као из суседног села, стижу кући.

Тако је у свакидашњем животу, који је испуњен редовним пословима, практичним бригама и – умором. За духовна задовољства, за душу и освежење њенога живота савремени човек као да има мало времена. Тако је и са верским животом...

... У низу настојања Српске православне цркве да води своју паству путем Христове истине покренут је с благословом Његове Светости Патријарха српског Господина Германа овај лист са жељом да и он допринесе религиозноморалном уздишању православних Срба, упознавајући их са црквеним и верским животом нашег времена. Лист жели да се у нашем народу и даље негује православље, које је у роду нашем учврстio свети Сава и које је кроз векове у духовном животу српског народа било покретач свега што је „свето и честито било“. Зато лист није могao добити име лепше и адекватније своме циљу. „Православље“ жели да негује православље у нашем народу.

Тежећи том циљу „Православље“ ће обавештавати своје читаоце о свим актуелним догађајима у црквеном животу, како из Београда и свих крајева наше Патријаршије тако и из хришћанског света уопште. Лист ће доносити и штива верског садржаја, имајући у виду духовне потребе православних читалаца...

Православље, верске новине Архијерискогје београдско-карловачке, Година I, број 1, Београд, 15. април 1967, страна 1.

Леп пример

Чим се сазнalo за излажeњe „Православља“, положилe су по 12.000 ст. динара, да сe за годину дана од сваког броја „Православља“ шаљe по 10 примеракa нашим богословијама, и то:

Г-ђа Ковиљка Рашковић, из Београда, ул. Лоле Рибара 9, Богословији у Крки, за покој душе своје мајке Ане; Г-ђа Милица Адамовић, из Београда, Волгина 32, Богословији у Призрену, за покој душе сина Светозара (пог. 12. П. 1943. на фронту у Паланци – Босна);

Г-ђа Вука Р. Петровић, из Београда, П. Лубумбе 96, Богословији у Ср. Карловцима;

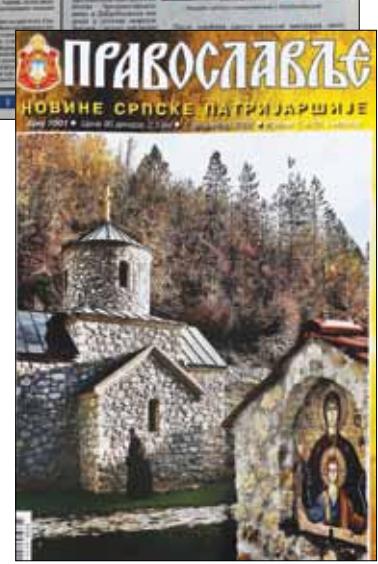
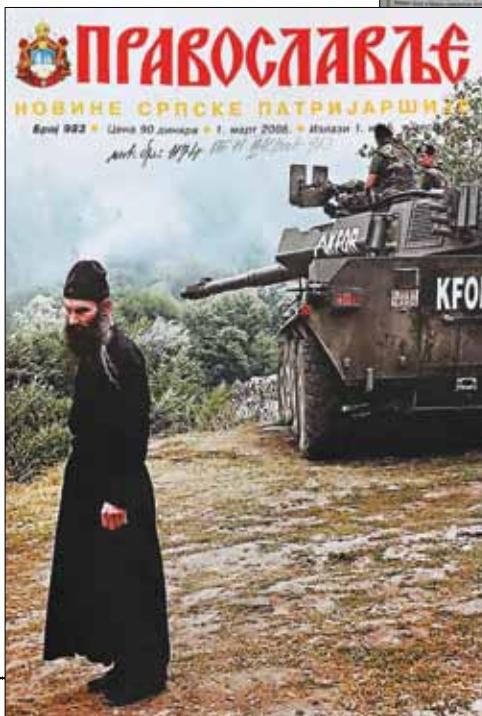
Г-ђа Вера Милошевић из Београда, ул. Генерала Жданова 9, Богословском факултету;

Г-ђа Милана Лукач из Београда, Далматинска 69, Богословији у Београду и

Г. Марко Николић, пен. из Београда, Маљенска 12 (Карабурма), манастиру Жичи, Ђелијама и Манасији, по два примерка, за покој душе своје супруге.

Православље, верске новине Архијепископије београдско-карловачке, Година I, број 1, Београд, 15. април 1967, страна 12

ења Православља –

Из дневника попа Мића Верске новине – Православље

Јрукама ми је први број ПРАВОСЛАВЉА, верских новина Архиепископије београдско-карловачке, које су покренуте с циљем да допринесу религиозно-моралном уздизању православних Срба. Обрадовао сам се овој новини у верском животу нашем. Одавно се осећала потреба за овим што тек сада добијамо. Обасут шундом литератуrom и илустрованим листовима проблематичне тематике и обнажених људских тела, наш човек данашњице често заборавља оно најосновније: своју личност, њен прави смисао и крајњи циљ. Отуда многа лутања, странпутице и падање у морални понор. ПРАВОСЛАВЉЕ ће, надам се, моћи бар унеколико да допринесе моралном оздрављењу нашег човека. Да би то постигло, ПРАВОСЛАВЉЕ мора окупити што више сарадника. Сви они који имају некога искуства у верском животу требало би да та своја искуства преносе на оне који још нису осетили духовну и моралну снагу вере у Бога. Тиме ће помоћи да се број верних умножи, и да се они снаже вером у Бога, да Богом и у Богу изграђују своје личности.

Књига о Јову у позоришту

Јучерашњу посету Београду искористио сам да одем у позориште. У АТЕЉЕУ 212 гледао сам сценски приказ *Књиге о Јову*. На насловној страни програма за ову представу писало је:

ЈОВ (СЦЕНСКИ РЕСИТАЛ ПО БИБЛИЈИ)

Адаптација и режија: ДРАГОВАН ЈОВАНОВИЋ; Сценографија и костими: РАДОМИР РЕЉИЋ;
УЛОГЕ: ЈОВ – ПЕТАР КРАЉ; ЕЛИФАС – БРАНКО ВУЈОВИЋ; ЖЕНА – ДРАГИЦА НОВАКОВИЋ; САФАР –
ВИДОЈЕ ВУЈОВИЋ

Православље, верске новине Архијепископије београдско-карловачке, Година I, број 4, Београд, 1. јун 1967, страна 8.

Уредништву листа „Православље“

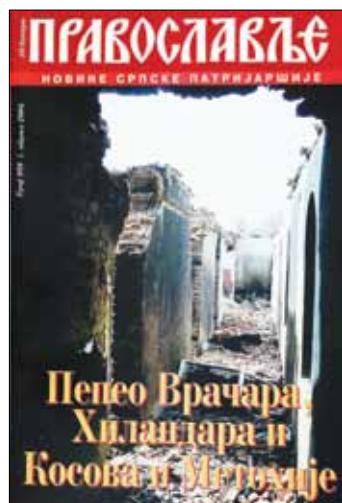
Док многи архијерејски намесници шире Православље, дотле богатићки намесник, у Мачви одбија лист за цело намесништво са: „Не примам“?! – Доња писма доносимо као пример.

Добио сам лист „Православље“. Одавно сам прижељкивао нешто слично – верске новине, и стога поздрављам, најрадосније, излажење истог, јер сматрам да ће корисно послужити Цркви. Чудно ми је само једно! Зашто није о томе упознато све свештенство и све црквене општине? Шта ће тај лист постићи ако се он продаје само у београдским црквама. Моје је мишљење да тај лист треба да се раствура преко свештенства и црквених општина. Свештеници нека изналазе сталне претплатнике, а црквене општине нека га раствурају појединачно. Ово не треба не само препоручити истима, него им то ставити у задатак и свету обавезу.

Живим и присуствујем у близини римокатолика, те сам од њих видео како се шире верска штампа, где је, безмало, свака кућа обавезан претплатник „Концила“, „Благовести“ и др. па где иде теке ту се употребљавају и разне духовне санкције. А ми? Шта ми радимо? Ми „Мисионар“ још нисмо успели унети у народ, а већ толико година излази и где год је дошао примљен је оберучке. „Православље“ би такође ишло јако добро, но треба га неко директно у народ унети, а то смо ми парохијски свештеници и црквене општине.

„Православље“ би требало и у цркви да се раствура као верске новине појединачно, а тамо некако уредити да се шаље свакој црквеној општини.

Православље, верске новине Архијепископије београдско-карловачке, Година I, број 5, Београд, 15. јун 1967, страна 5.

50 година *Православља* – новина Српске Патријаршије

– Кратки историјски осврт –

Први број часописа *Православље* изашао је, са благословом блажене успомене Патријарха спрског Германа, 15. априла 1967. године. *Православље – верске новине Архијескапије београдско-карловачке*, какав је био првобитни назив овог часописа, угледало је светлост дана као двонедељник штампан на новинском папиру. Већ од 8. броја, односно од 3. августа 1967. године, назив часописа је промењен у садашњи: *Православље – новине Српске Патријаршије*.

Уредници *Православља*, током његове полуековне историје, били су епископи др Сава (Вуковић), Лаврентије, Иринеј (садашњи првојерарх Српске Цркве),protoјереј Милисав Протић, protoјакон др Чедомир Драшковић, професор Богословског факултета, затим protoјакон Радомир Ракић, професор Душан Кашић, прота Мића Јанковић, Слободан Милеуснић, прота Драган Терзић, Епископ Атанасије (Ракита, тада protosinjel), прота проф. др Љубивоје Стојановић, protoјереј-ставрофор Миодраг М. Поповић...

Како у временима када су се вести о црквеном животу тешко шириле и налазиле пут до јавности, тако и у новије време, *Православље* је обављало службу информативних црквених новина, преносећи информације о актуелним црквеним дешавањима, пратећи културне догађаје, издавачку делатност, промовишћи верске вредности... Због критичких осврта на актуелне друштвене догађаје, *Православље* је два пута забрањивано – једном због непотписаног текста Св. Владике Николаја (текста познатог под насловом „Чији си ти, мали народе“), а други пут због текста проте Душана Иванчевића. Упркос томе, *Православље* је, на себи својствен начин, успевало да прати све

актуелне догађаје који су били повезани са Српском Православном Црквом и верским животом.

Поред црквених вести – наравно и вести из целог хришћанског света – *Православље* је током свог постојања велику пажњу и велики простор посветило ауторским текстовима, приказима, освртима и расправама из богословских и других области људског духа – из пера наших највећих богословских прегалата и научних радника. Још увек није израђена комплетна библиографија *Православља*, која би бројала на хиљаде научних и популарно-научних радова, богословских и историјских прилога, чланака из области културе, поезије, музике, архитектуре, етике, лингвистике... У *Православљу* су, током његове историје, обрађиване многе библијске теме, многа питања из црквене и националне историје, многи проблеми нашег културног наслеђа.

Новина се током пола века излажења залагала за хришћанске и општељудске вредности – дајући своју подршку дијалогу, подсећајући читаоце на њихову друштвену одговорност, на љубав према ближњима и на служење као метод сведочења... *Православље* је имало велики значај и за наше људе у иностранству, проносећи актуелне вести и верску поруку не само у домовини, успевајући да се пробије и у друге државе – упркос бројним тешкоћама које су отежавале дистрибуцију овог листа, који је већи део свог века провео у некаквом полулегалном стању, бивајући ограничен углавном на приступ храмовима и домаћима верникима.

Православље је 2003. године са новинске прешло на квалитетнију хартију: тада је промењен формат часописа, и од тада се лист штампа у пуном колору.

Прир. М. П.

Разговор са протођаконом Радомиром Ракићем

Лист је читao и јавни тужилац

Разговарала Снежана Круйникoviћ

Ове године, 15. априла *Православље*, новине Српске Патријаршије, обележавају значајан јубилеј – 50 година излажења. Тачније речено, цела ова година је јубиларна за *Православље*. Протођакон Радомир Ракић, лектор енглеског језика на Православном богословском факултету Универзитета у Београду и предавач Светога Писма Новога Завета на Богословском факултету Светог Василија Острошког у Фочи, дугогодишњи секретар Комисије Светог Архијерејског Синода за превод Новог Завета, члан Библијског друштва Србије, члан Удружења новинара Србије, а од октобра 2006. и Удружења књижевника Србије, у два дуга и друштвеним околностима, врло значајно обожена периода за српски народ, је био уредник ових црквених новина. И то у периоду од 1975. до 1983. да би овај лист у својству главног и одговорног уредника поново водио од 1998. до 2002. године. Као неко ко је писао, преводио за новине, ко је био њихов дугогодишњи уредник, током година и данас такође – као шеф Инфо службе СПЦ, о. Радомир Ракић је био у прилици да прати рад новина, реаговање друштва и државе... Сада га постављамо у улогу питаног и умольавамо га да нам, одговарајући на наша питања, помогне да обележимо пола века излажења *Православља*.

Били сте уредник новина вишекратно током дугог низа година. Писали сте деценијама за њих, преводили, уређивали. Шта Вам је било теже, усмеравати кормило званичних новина Српске Патријаршије, одржавати контакт са многобројним знаменитим личностима српске јавности Вашим сарадницима или писати текстове за *Православље*? – Тачно, у два наврата био сам уредник, и то у комунистичко време, пред смрт председника Тита и непосредно после ње (1975–1984) у целосној Југославији, као и у време изградње демократије под председником Милошевићем (1998–2003) у Савезној Републици Југославији (Србија и Црна Гора). Једно је сигурно: било ми је много драже уређивати лист у она строга комунистичка времена неголи у такозваној демократији, и то из разлога што се у претходном периоду лист више читao. Не знам да ли из разлога што су новине биле једне од ретких српских црквених гласила уопште или што су читаоци у листу гледали неку врсту бодрења, истрајавања или предвиђања слободнијих времена. А као уредник најсрђенији сам био кад год бих чуо гласне коментаре по Патријаршији о појединим ставовима изнетим у листу, или читao писма читалаца са свим њиховим примедбама, понекад веома оштрим, запажањима, подстречијима. Или кад бих у аутобусу на путу ка кући држао у рукама свеже одштампани број и запажао како се други путници нагињу еда би и они нешто „другачије“ прочитали.

Лист је привлачио и будуће књижевне ствараоце, не из разлога што би се изјашњавали за религиозне, него из жеље да упијају старинскији језик. Наиме, у листу, као и сада, негу-

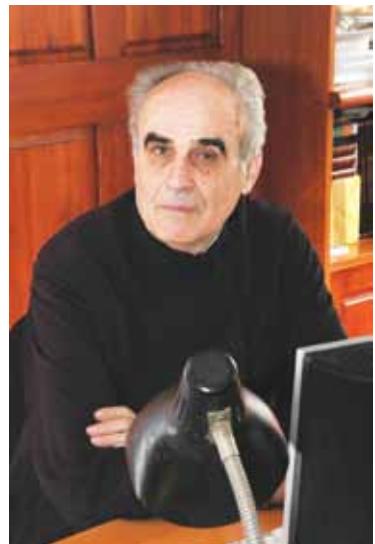
је се древнији облик српског језика који увек почива на заједничком словенском стаблу, а има своју арому. Кад сам својевремено питао књижевника Драгана Лакићевића, зашто је као гимназијалац у Морачи сваког другог четвртка на паузи између часова просто јурио у манастир да би купио један од два приспела броја, одговорио је да је то чинио управо да би се надањивао поетским словенским језиком заступљеним у листу.

Иначе, политику *Православља* оцrtавао је животни ход: писали смо на теме које су нам се саме нудиле. Један веома угледни Епископ, блаженопоч. бачки Никанор је једном приликом, критикујући политику листа, казао да ми у патријаршијским канцеларијама не знамо шта читаоце у суштини интересује, па нас је упоредио са артиљеријом која пуца без оријентира! Био је у праву, тим више кад нам је оцrtао неке теме на које нисмо обраћали довољне пажње, као што су улога крсне славе у народу, давање деци помодарских имена у отаџбини, а највише у иностранству, харитативни рад Цркве, међуцрквена сарадња, и др.

Најзад, такве теме су биле и неутралне, с обзиром на то да би мешање листа у друштвена, а поготово политичка питања било оквалификовано као незаконито или, чак, противуставно. Уз то, у она почетна времена наши дописници су били углавном свештеници, којима је увек давана предност, пошто су они, на крају, са својим верницима били и највећи претплатници. Свештенику пароху је била част бити дописник листа! Мислим да је велика грешка што се даје предност чланцима, репортажама и извештајима које пишу лајци, тим пре нека бучна имена из световних наука! Уколико с листом сарађују академици, професори, инжењери и лица других световних професија, уопште не значи да они својим именима и титулама јачају веру читалаштва. У време док сам био уредник није било таквих сарадника ни на видику, јер су негде ван градили своју каријеру.

Ово уопште не значи да нисмо имали врле сараднике из академског света, као што су Милан Кашанин, Светислав Мандић, Макс Еренрајх, Ђорђе Трифуновић, Рајко Веселиновић, Боривоје Анђелковић, Љубомир Дурковић Јакшић, Тодор Пиштељић, касније Антоније Ђурић...

Најзад, лист је излазио по благослову Патријарха Германа који је ревносно пратио не само садржину листа, него и његово растурање по Архиепископији београдско-карловачкој и по другим епархијама Цркве, па је у она комунистичка времена лист имао устаљени тираж од 25–26.000 примера–

ка! Као уредник увек сам био на стражи, спреман да положим рачун уколико је објављен текст који не задовољава црквену или државну страну.

Кад питате да ли је било тешко писати текстове за *Православље*, морам одговорити да је у она времена било много више полета неголи данас. При том, уредник није имао хонорар (ја сам био службеник Патријаршије, а први уредник прота Милисав Протић био је парохијски свештеник, док је Владика Лаврентије, душа овог листа у његовим почетним годинама, имао неку плату у самој Патријаршији!) и ни један допис, чланак није био хонорисан, јер се аутор сматрао поносним што је сарадник са таквим листом.

Наша Црква се дugo борила за своје место под „сунцем“ југословенске социјалистичке творевине. Као уредник новина колико сте „морали“, а колико „могли“? – Из ове перспективе многи од нас су склони да оптужују и окривљују те социјалистичке власти за све што није учињено. То нам често дође као покривало за непредузимање икакве иницијативе. Међутим, како је било могуће да Римокатоличка Црква у Словенији захвата 90% школске деце на часовима веронауке, а код нас су у Београду тек при појединим црквама одржавани часови из верске наставе, при чему је интересовање парохијског свештенства за ову врсту просвећивања било минимално. И како је љубљански недељник *Дружина* излазио у 70.000 примерака, при чему је број Словенаца римокатолика био знатно мањи од броја православних верника у целој ондашњој Југославији? Једном се проф. Радомир Поповић у београдском листу запитао да ли је неки вероучитељ при цркви отишао у затвор или био кажњен због држања часова веронауке? Нико. Као да смо просто волели што постоји нека сметња, па смо је још снажније потенцирали еда бисмо оправдавали свој нерад. Као да заборављамо да су наши претци у тежа османска времена оправљали цркве или подизали манастире, живописали их, преписивали и штампали књиге (*Београдско јеванђеље* је штампано 1552. г.!), писали епске песме, снивали снове о ослобођењу.

Као уредник листа много смо учинили, макар у смислу да је наш лист често био држан на сточију пред славском иконом, или је посебно пакован, чуван и предаван другим читоцима на духовну ползу. У оно време редовно смо писали на библијске теме, или на предстојеће црквене празнике или, уопште, доносили текстове који би служили верском просвећивању одраслих.

Каква су била реаговања у друштву на црквене новине? Да ли је било забрањених бројева? Како је то изгледало? – С *Православљем* се рачунало и у друштвеној средини, мада лист није добијао никакву финансијску помоћ – издржавао се од претплате и прилога! Ипак, морало се рачунати да је лист читao и јавни тужилац, па је у два наврата издао налог да се он забрани: једном поводом чланка „Чији си ти, мали народе?“ који је носио потпис Е. Н. и чланкаprotoјреја Душана Иванковића о хватању и повраћају Крунослава Драгановића у земљу. За разлику од других социјалистичких народа у којима би проскрибовани лист или часопис био заплењен у самој штампарији, у ондашњој Југославији – тек након експедиције претплатницима, што је гора варијан-

та, јер се морала платити поштарина, па је и финансијски ефекат био у питању, па тек онда извршитељи, иначе пристојни људи (!), дођу у редакцију и траже адресе са више претплатника како би их запленили, углавном по црквама које су примале већи број примерака. Невоља би била ако би узели појединачне адресе, па би милиционери одлазили у приватне куће и правили препад у смислу да ти људи пријму непријатељски лист! Такви би редовно отказивали даљу доставу листа поштом. Но, управо могућност да се црквена штампа могла достављати поштом, значила је и велику предност, јер се управо преко социјалистичке поште и те како могла вршити мисија у народу!

Шта Вам је остало у сећању као најупечатљивије из тог новинарско-уредничког рада? – У таквим турбулентним временима могло се много чега доживети, али је са ове временске дистанце веома тешко издвојити управо један карактеристичан тренутак. Можда чињеница да нам се папа Јован Павле II извинио. Наиме, пред полазак у Польску о Духовима поглавар Римокатоличке Цркве је навео да су изливањем Светога Духа просвећени, између осталих, сви словенски народи, па наводи и све језике којима Словени говоре – осим српског! Написали смо краћи текст подсетивши светога оца на величествена књижевна дела настала на словенском језику српске редакције. Уследило је наручено реаговање *Гласа концила*, али и неки историчари се осмелише да пишу (не знам зашто одједном?) о уз洛зи Римокатоличке Цркве у Другом светском рату на територији тзв. НДХ. Спремили смо читав број листа посвећен овој теми геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима, што би био први такав стручан текст који се икад појавио у комунистичкој Југославији. Један данашњи угледни епископ је предлагао да се сви материјал објави и уз могућности да се лист забрани – зашто да не – јер би се и на тај начин покренула дуго времена заташкавана тема. На моју жалост, пресудио је блаженопоч. Патријарх Герман који је забранио да се тај материјал објави, али је он некако нашао пут да буде објављен у Лондону! У међувремену се и папа извинио, како смо сазнали из тршћанског листа *Ил йиколе*. Требало је психички издржати ову напетост која је трајала три месеца, али са спремношћу да као уредник понесем ћебе у затвор!

Да ли је по Вашем мишљењу прошло време штампане речи? – Исто питање се може поставити и кад је реч о односу романа и филма снимљеног на основу тог романа. Или, није исто препричани роман, тзв. упрошћена или сажето изнета садржина романа (на енглеском simplified and abridged novels), каквих има на енглеском говорном подручју, просто ради охрабрења будућих, мањом страних читалаца да се касније упусте у читање интегралног текста тог дела.

Па ипак, поједине угледне и историјски значајне енциклопедије не штампају се више на папиру, него се могу читати преко интернета, јер се сматра да данашњи човек нема времена да консултује књиге с полице, него је, кажу, лакше преко интернета. А да ли сви људи имају ово електронско помагало? И колико је по здравље штетно стално читање текстова на екрану? Уз то, онлајн се не постављају сви чланци, и свакако не у интегралном облику, па ће отуда штампано гласило завек имати будућност.

Разговор са Архимандритом
Јованом Радосављевићем

Заиста Црквене новине

Разговарала Снежана Круйникoviћ

Архимандрит Јован Радосављевић, један од најстаријих монаха у Српској Православној Цркви, један од неколицине живих ученика Светог Владике Николаја Велимировића, дугогодишњи професор Призренске богословије, носилац Ордена Светог Саве другог реда, за 78 година колико је у Цркви био сведок многих догађаја. У манастир Жича отишао је уочи Другог светског рата и био сведок 9. октобра 1941. године бомбардовања једне од највећих српских светиња. Из спаљеног манастира понео је молитвеник који има код себе и данас. Монашком чину га је 1950. године у манастиру Рача привео јерођакон Павле Стојчевић. Познавао је оца Јустина Поповића који је на њега извршио снажан духовни утицај. Када је монах Павле изабран за рашко-призренског Епископа 1957. године, у Призрен је пошао заједно са њим и отац Јован. Завршио је Богословију, а потом и Богословски факултет и постдипломске студије у Атини. Извесно време био је професор у Призренској богословији. Као врсан познавалац историје Српске Православне Цркве и сведок деценија духовног и народног живота, Архимандрит Јован (световно Милицав), у својој 91 години, само неколико дана по повратку из болнице, као прави ретки бисер српске духовности, деда Јован – како га сви од милоште зову, смогао је снаге и времена да се посвети нашим питањима и да нам пошаље руком писано сведочење о „оним“ временима настајања првих новина Српске Патријаршије, али и да нам разјасни многе узроке који су имали несагледиве последице у времену које је потом долазило и нас сачекало...

Писали сте и сарађивали за *Православље* још од првих бројева ових новина. И наставили сте то да чините кроз разна времена и бремените ситуације. Како је било писати за црквене новине? Ко су, кроз време, били читаоци ових новина? – Његова Светост Патријарх српски Герман својом црквеном дипломатијом у комунистичком времену успео је, када се готово ништа није могло у Цркви штампати, да издејствује и оснује за српски народ, први црквени часопис који је назван: *Православље* – новине Српске патријаршије. За рад оваквих новина Патријарх је довео из Жичке епархијеprotoјереја Милисава Протића као погодну личност која се бави књижевношћу. Он је у то време био написао три књиге: *Трнавски мученици*, о *Манастиру Стјенику*, о *Манастиру Јежевици* и *Драћево и његови славни синови*.

Први број *Православља* који је изашао чини ми се као да нас је све огрејао као сунце! И нас студенте преко пута Патријаршије, патријаршијско особље, Београђане и сав народ.

У тим првим новинама није било литерарних чланака којих има данас. То су биле заиста црквене новине које су обавештавале свој верни, српски народ о вери и Цркви, о славама, славским и другим празницима, о посту, молитви, о потреби и важности посећивања богослужења у храмовима, да би се духовно одржали као православни хришћани у новој држави обремењеној безбожним властима које нису хтели да знају за веру, Цркву ни за крст часни. Писало се и о догађајима у земљи који су се тицали Цркве. Истицали су се добри и светли примери да би народ верујући знао како да се оријентише у околностима у којима су нове власти необјављивањем и заташкавањем информација о догађајима, затварале очи верном народу. Тако да се готово ништа тачно није знало шта се забивало у земљи. Неколико епископа је било затворено и мучено, као и свештеника и људи... Нестајали су, мучени и убијани... Зато су ове црквене новине много значиле за православне Србе.

Тадашњи текстови у *Православљу* су нас подсећали и на чланке *Мисионара* из Богомољачког покрета, поготово на оне из последњих бројева.

Када сам приметио да не могу да пишем како јесте и како треба, писао сам како се мора – да не оштетим наше црквене новине. А све друго сам забележио у књигама које сам написао.

Да ли сте икада због неког свог текста у новинама трпели неке притиске? Да ли је требало више дипломатије и такта за јавно изношење мишљења, знања, отпредељења у црквеним новинама? – На ово Ваше питање најјаснији одговор бисте нашли у мојој књизи: *Полемика о Жичким престоним иконама у мозаику 1994–1995 и о синомен шајкачи*. (Полемика, тада настала у јавности, изазвана је критичким коментаром Архимандрита Јована Радосављевића око жичких престоних икона у мозаику, које је у то време израдио познати уметник Младен Србиновић. Професор Литургије са појањем, критички је прокоментарисао да тај рад није за Жичу, не само зато што не одговара манастиру из 13. века, већ и зато што су те у мозаику иконе рађене у савременом модерном духу световног сликарства. – прим. аут.). У то време сам се суочио са великим двомесечним притиском. Делимично ту налазим себе кривим, али био бих још одговорнији да сам прећутао!

Реч је заправо била о неким мојим примедбама које сам рекао радницима Завода за заштиту споменика културе

који су радили на обнови наших манастира. Не само Жиче, већ и Дечана, Пећке Патријаршије, Грачанице, Сопотњана, Студенице. Те примедбе сам преточио и у чланак за *Православље* под називом: „Да ли нам помажу или нам затишу трагове?“

Међутим, председник тадашњи у Заводу задржао се на наслову чланска и на жичким иконама у мозаику. Више пута смо ми из Цркве као братство манастира стављали по неку примедбу о штетама које се при раду и обнови тих светиња догађају, или прерано почну па никад да се заврши, као што је био случај са Епископом Павлом и Сопотњанима. А познато је да сваки домаћин кад нешто дотраје на његовој кући, прво измери величину ако су то врата, прозори или шта друго, одмах направи нове, па тек онда све што је дотрајало скида и ставља ново припремљено, и нико не трпи штету. Све је брзо и на време урађено.

А наши радници из Завода дозвољавали су себи, као по команди, да брзо распакују и скину старе иконостасе или кров који је делимично дотрајао и који је могао да чека 10, 20 па и више година, док се нови по плану постави. На ово речено, није било реаговања на мој чланак у *Православљу*.

Реаговано је на уклоњен жички иконостас са најлепшим тога времена престоним иконама Ивана Мељникова – Руса. Ваљда зато што их је Владика Николај са иконостасом поставио. Све што је за његово време рађено у Жичи, критиковано је од Завода, питање – због чега.

Сестре из Жиче су ми говориле: „Зашто ми, који смо били у Жичи у време Владике Николаја, ништа о свему томе не говоримо?“ Такву су ми примедбу стављали и неки монаси и свештеници. И народ је стављао примедбе Епископу жичком Стефану. Примедбе су ми стављали и моји ћаци у Призренској богословији... Дugo времена сам тамо предавао Литургику као предмет о иконама и богослужењима. И сам сам се чудио зашто су у Жичу постављене неправославне иконе као престоне? О томе сам говорио, не помињући никога по имену, јер нити сам знао имена мозаичких мајстора, нити оних који су набавили и поставили иконе. Нисам имао намеру никога да вређам тим чланком за патријаршијске новине, али сам осећао из више разлога своју дужност и потребу као монаха и професора Литургике да кажем свој став и како би све требало да изгледа по прописима Цркве Православне, не размишљајући ко ће шта рећи о мени...

И даље мислим да такав наслов никога није вређао, јер никога није помињао, већ је алудирао да читав поступак није у реду, јер је наш народ верујући те га и те како мора да вређа све оно што бар у Цркви није православно и јеванђелско, већ уметнички модернизовано, нецрквено. Није моја намера ту била да оцењујем људе и да их вређам, већ да болно прикажем како нам се „рог подмеће за свећу“. Верујућем народу у цркви православној као што је Жича уносити нецрквене или саблажњиво модернизоване ликове, да се верници пред њима клањају, моле и целивају их, уместо светих и чудотворних икона које су нашу Цркву, веру и народ вековима красиле и изазивају велико поштовање, молитвено расположење и с вером

духовно охрабрење и болним исцељење – ја о томе ни сам могао да ћутим.

Сарађивати са црквеним новинама мора да је доносило разне ситуације и догађаје. Која Вам се највише урезала у сећање? – Име „Новине српске Патријаршије“ као назив за *Православље* Патријарх Герман је, колико ми је познато, узео као најпогодније у то време, кад безбожне власти у нашој земљи нису волеле да се често чује име Цркве. Да није било њих биле би то „Новине Српске Цркве“, али властима је било лакше да то буде – Патријаршија. Да се не чује оно Црква и макар на изглед не везује тако директно за Цркву. Јер Црква је као и вера и јеванђелска наука дело Господа Христа, дело Цркве. Сви који смо кроз веру у Цркви крштени, крштени смо благодаћу Христовом у име Свете Тројице. Кроз крштење постали смо чланови Св. Цркве и по благодати деца Божија усновљени кроз Господа Христа Богу и Оцу. Из љубави своје према људском роду Христос ваплоћењем кроз Пресвету Ђеву Марију силази на земљу да нам кроз Св. Јеванђеље покаже радосну вест да су за човека небеса отворена као његова вечна отаџбина и наследство кроз њега као Сина Божијег. А пут је до неба због ограховљености људске кроз покајање, праштање и јеванђелска дела вере и љубави.

Зато сарађивање са Црквом и црквеним новинама доноси срећу и радост за сваког човека у Христу. Доноси нам радост благодатну и за душу и тело. Упућује нас кроз љубав Божију на јединство са Богом и са ближњима. Али ми се спасавамо трпљењем и кроз многе невоље – и ја сам их имао. Највише за време Другог светског рата кад је Жича горела бомбардована од Немаца. У Студеници од Бугара кад су нас тукли гвозденим штанглама, па нас поливали са буретом бензина са намером да нас спале. Манастир су сав опљачкали и срећом заборавили на нас. Немци су нас у бежанији 1944. године тукли гранатама. Тада ме спасла само милост Божија. И партизани су ме мучили и затварали уз претње, јер им се тако ваљда хтело и могло, само зато што сам одмах после војске посетио оца Антонија Ђурђевића у Ковиљу изнад Ивањице.

Међутим, на Косову од Шиптара било је посебно грозних претњи и нападања и пре нашег рата са њима. Али и после рата. У то време неколико пута сам одлазио на Косово. Сакупљао податке о штети и злочинима шиптарским над Србима. И посећивао сам из тих разлога више манастира на Косову. Провео сам тамо, на Косову око 40 година, оно је, осећали смо сви, а зnamо и сада, наша најболнија рана. О свему томе сам писао за *Православље* као народне црквене новине.

Неке своје књиге и радове сам приказао у *Православљу*. Сад бих са жалошћу морao рећи да је *Православље* данас више литерарни часопис него новине за ширу народну публику и масу. Мислим на села. По томе се види да ми немамо више села. Сва су се готово раселила по градовима, остали су само мали засеоци. Због тога верујем да трпе и новине Српске Патријаршије. Због смањеног броја читалаца, па се постепено претварају у литерарни часопис. Мањи део попуњавају разна обавештења која скрећу пажњу и просечно образованим грађанима.

Антоније Ђурић:

Пратећи и тражећи личности које су биле у прилици да доживе, и данас живе, настање и „одрастање“ Православља, упутили смо питања и на адресу човека чији је живот обележило трагање за истином, писање о њој на сувово искрен и директан начин и онда

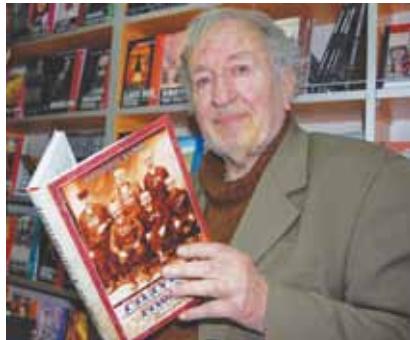
када је то значило „главу на пањ“ ставити... Када су и уредници ових црквених новина морали да га штите самог од себе и уместо његовог потписа, укуцавају псеудониме испод „врућих и тешких“ текстова... Биле су то године које су многима „појеле“ најбоље, златне дане живота, чудовишно их отцепивши од обичног, свакодневног, мирног проживљавања дана... Али, нису на свакоме такве борбе оставиле исти траг, исту рану... Нашем саговорнику, приповедачу страхотног кала кроз који се српски живаљ вукао у данима без свитања и ноћима без сна, кроз два, светска рата, књижевнику Антонију Ђурићу, бол као да је попримао свесрпске разmere, као да је на својим плећима понео сузе, ударце, камен, крв и метак сваког детета, младића, девојке, жене, мужика које је докачила или докрајчила страшна и тегобна ратна и послератна порођајна мука Српског бића.

Овај новинар, публициста, аутор култне драме „Солунци говоре“, потресне књиге „Црвена куга“ и многих других, највећи део свог радног века је провео радећи као новинар у Ексјрес јолитици. Био је једини који је јавно, у тој огромној новинско-издавачкој кући Политика, исказивао своје дубоко православно и српско убеђење. Будио је српску јавност. И онда, али сада, иако је, опхрван многим болестима, на прагу десете деценије свога живота.

У каквим условима је излазило Православље када сте морали писати под псеудонимом?

– Педесет година листа Православље, ни мало ни много, али увек у служењу Богу и истини. Ја сам сведок те борбе за истину. Деценијама сам писао за Православље. Моји текстови су били мало оштрији, па ме је главни уредник, прота Милисав Протић Гучанин потписивао псеудонимом. Настојао је да ме заштити од оних који су служили Јосипу Брозу. Један од њих је истицао да „Тита воли, а Богу се моли“, или „Крст носим, Титом се поносим“. Било је то време када се улазило у зграду Патријаршије, а није се знало кога ћете прво срести... Зна се да су комунисти убили 480 свештеника и монаха. Као што се зна да су српски и ширшарски комунисти отели манастир Високе Дечане и претворили га у политичку школу дајући му име Јосип Броз. Замислите Броз и Дечани! Замислите Броз и Дечани! Ово је довољно да се сагледа положај Цркве и њених новина у том времену.

Ипак и упркос свим невољама, препрекама и прогонима лист Православље се одржао и данас се може уврстити међу најбоље новине. Оне и посрнуле и неверне враћају Богу и српском роду. Редакциони колегијум који сада уређује Православље заслужује поштовање читалаца.

Јжељи да дочарамо време почетка изласка, али и године континуираног трајања новина Српске Патријаршије, послали смо пар питања људима који су, на овај или онај начин, сарађивали, уређивали, писали, обележили, „гледали“ узрастање Православља до његових 50 година. Између осталих, одговорио нам је ипођакон Андреј Тарасјев, професор Филолошког факултета у пензији.

Талас Октобарске револуције и грађанског рата у Србију је донео хиљаде избеглица из Русије, и део породице Тарасјев. Тарасјеви памте пет генерација свештеника, а студенти Београдског универзитета памте професора Андреја Тарасјева, који је окупио и хор „Лучинушка“ који чува традицију словенских народа и основао „Друштво за очување спомена за Русе у Србији“.

Отац ипођакона Андреја, прота Виталиј Тарасјев, својевремено је исповедао Светог Аву Јустина Ћелијског, Епископа Данила Крстића... „А био је обичан парохијски свештеник“, каже Тарасјев, који је права „људска ризница“ топлих и емоцијама обожених сећања на дивне великаше, људске духовне „громаде“. На првот Владислава Некљудова, Петра Беловидова, схиархимандрита Амвросија и схијигуманију Катарину, протојереја-ставрофора Дејана Дејановића... И на први дах наших новина.

Послали смо питања и у најкраћем могућем времену („Да не задржавам Редакцију... Ви сте сигурно у страшној гужви и посли“, добили овакав, типичан, тарасјевски, најскромнији могући одговор... *Драја моја сесирице у Христу Снежана, прे све захваљујем се на части и ђоверију који су ми указани позивом да будем учесник јубиларног броја Православља!* Наравно, као и увек, Ви ћете скраћити ако нешто буде преогширио. Помениште! Ипођакон Андреј Тарасјев.

Оче Андреје, за Вас једно индискретно питање. Ваше године нам омогућавају да Вас питамо, какво је заправо било време када су, те 1967. године, почеле да излазе новине Српске Патријаршије? Кајки су били људи, у каквим приликама се „родило“ Православље? – Покушају да млађим поколењима дочарам оно време у коме је лист настајао. Представницима оних поколења која су дочекала или су рођена у условима праве слободе верског живота и вероватно тешко могу и да замисле да је други низ година све било другачије. Стицајем прилика добро сам осетио све „благодети“

Разговор са ипоћаконом Андрејем Тарасјевим

Нека сећања на време кад је *Православље* почело свој историјски живот

Разговарала Снежана Круйникoviћ

новог „брзног“ система – поникао сам и одрастао у породици руских „белогардејаца“ што је од 1944. године добило нови пежоративни значај, са дедом Борисом – царским и белим генералом (који је 1945. године ухапшен и одведен у Совјетски Савез где је скончао свој мученички живот у логору), са оцем свештеникомprotoјерејем Виталијем коме је нпр. оштро скренута пажња да не долази у мантији (коју је увек носио) на родитељске састанке у моју Другу мушку гимназију, у време кад је веронаука прогнана из школа (до 1947. године могли смо једном недељно после часова да остајемо на „допунским“ часовима, али је нпр. наш вероучитељ синђел Симеон Злоковић, потоњи Епископ, мантију смео да облачи само кад уђе у ученицу). Било је то време кад је 13. јануара милиција затварала кафане већ у 20 часова, како неко не би прославио долазак православне нове године, време кад су прогањали и малтретирали оне који посте у току служења војног рока, време кад је икона – слика великог Уроша Предића „Свети Сава благосиља Српчад“ буквално избачена из Ректората Београдског универзитета (али је срећом професор Душан Глумац то видео и донео је на наш Богословски факултет), време кад су студенти – теолози били лишени свих студенских повластица, време када је свештеник могао допasti затвора ако се сазна да је венчао пар који није претходно регистрован код матичара у општини. Све сам то набројао да бих могао рећи – ето у таквој је време почело да излази наше *Православље*. Неко ће рећи: па то је било 1967. године, вальда у друго време. Не! Време је било исто, али много опасније јер је репресивни систем био вешто маскиран и скриван и зато много опакији и подлији! Уосталом, ето мог примера: у јануару 1962. године одлуком Извршног већа Србије удаљен сам као предавач са Филозофског и Филолошког факултета БУ јер певам и диригујем хором у нашој руској цркви. Али у акту – без навођења оног правог разлога! Ово наравно не помињем због себе, већ као доказ да се ништа није променило.

Кажете, тачно се сећате како је то све почело са *Православљем*? Сећате ли се ко их је покренуо, ко им је удахнуо живот? – Сигуран сам да још има људи у СПЦ који знају то много боље од мене. Али нека и моя сећања буду мали допринос историји тог листа. Сва-

како да велика заслуга припада блаженопочившем Патријарху Герману. Његова тактичност и упорност у раду на добробит СПЦ у многим случајевима су давали праве резултате. Сетимо се само његове борбе за повратак Цркви, Храма Светог Саве – писао је годинама стотине молби и објашњења и најзад је дочекао да храм буде опет православна богомоља! Тако је било и са дозволом за лист религиозног садржаја. И тога се треба сетити у ове јубиларне дане. Али посебна заслуга несумњиво припада protoјереју Милисаву Д. Протићу, клирику Цркве Светог Марка. Тада је у непосредној близини Руске Цркве Свете Тројице било још неколико зграда које су припадале Цркви Светог Марка: канцеларије, невелика кућа стаreshине храма (тада је то био чувени protoјереј Мирко Павловић, писац и духовни композитор), а у једној од других омањих скромних зградица становао је са породицом и прота Милисав. Често је долазио код о. Мирка и мога оца проте Виталија тражећи помоћ за смештај књига. Радио је на прикупљању рукописа и свих објављених радова Светог Владике Николаја (Велимировића), што је касније објављено као капитално дело „Био-библиографија“ нашег Светог Владике. Како је Владика био строго забрањен у Србији, чувао је неке посебно важне списе у нашој руској цркви, јер је она била под московском заштитом. Тада је често помињао потребу да се створи један независан чисто црквени лист који би доносио православним Србима истину о њиховој Цркви. Од тате и нас је очекивао помоћ у преводима из руских црквених гласила. Први број *Православља* био је општецрквена радост. Прота Милисав је у нашој цркви, иако је тираж био мали, поделио једне недеље свим присутним парохијанима по један примерак! И редовно слао известан број примерака да се пронађе у нашем храму. Били су то скромни први кораци, али са несагледивим великим позитивним последицама! Право мисионарење. Они који нису могли доћи до свежег примерка тражили су од осталих парохијана да прочитају и врате. Како сам често боравио у библиотеци Патријаршије, виђао сам читаоницу пуну читалаца *Православља*. Управник библиотеке професор Богољуб Бирковић је свако годиште коричио и многи посетиоци су то радо користили за своје радове. Тако је *Православље* започело свој живот и своју свету мисију, коју, хвала Господу, врши и дан данас.

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 30. марта 2017. у Патријаршији српској у Београду гђу Карлу Рабин Херши, сталну координаторку Уједињених нација у Србији.

Медаковић

Његова Светост је служио 29. марта 2017. Свету Архијерејску Литургију Прећеосвећених Дарова у Храму Светог Јована Владимира у београдском насељу Медаковић. Повод литургијског сабрања били су исповест и братски састанак свештенства архијерејског намесништва београдског другог. „Хришћани се, попут добрих домаћина који се спремају да дочекају високог госта, данима припремају постом, молитвом и другим јеванђелским врлинама за највећи догађај у историји света – Вајксење Христово“, поручио је Патријарх и додао: „Духовну припрему за достојан дочек празника подразумева уздржавање од свега што каља душу и удаљава од Бога, а то су рђаве мисли и дела пакости, мржње и освете. Када нас живот наш одвоји од Бога, онда нас одвоји и једне од других, а највеће одвајање је одвајање себе самога од Извора и смисла живота. Зато нам је Господ преко Цркве дао могућности да своје тело држимо под контролом, да не чини ништа што Дух у нама не жели, што шкоди и души и телу. Из поста изајимо бољи, моралнији, духовно савршенији и ближи Богу, а самим тим и ближњима, али и непријатељима својим.“

У Патријаршији српској

Његово Преосвештенство Епископ топлички Арсеније служио је 30. марта 2017. Свету Архијерејску Литургију Прећеосвећених Дарова у Патријаршијској капели Светог Симеона Мироточивог у Београду, у молитвеном присуству Патријарха српског Иринеја. Саслуживали суprotoјереј-ставрофор Стојадин Павловић, презвитер Вукашин Милићевић, protoјакон Стеван Рапајић и ћакон Александар Секулић.

Саучешће Патријарху Кирилу

4. април 2017.

Његовој Светости
Патријарху московском и све Русије
Господину Кирилу

Ваша Светости,

Примили смо тужну вест о терористичком нападу који је однео животе невиних људи и у коме су рањени многоbrojni, у метроу затечени, грађани Петрограда. То је велика трагедија не само руског народа него и целог света, који је суочен са великим и општим злом – недостатком љубави.

У име пуноће Српске Православне Цркве, и у своје лично име, молимо Вас да, заједно са породицама настрадалих и целим братским руским народом, примите изразе нашег молитвенног саучешћа.

Дубоко проживљавајући бол услед овога трагичног догађаја, молимо се да Господ наш Исус Христос упокоји душе трагично настрадалих, а родбини, ближњима и пријатељима да пружи утеху.

Нека им је вечан помен!

*Ваше Светости у Христу брат и саслужиштељ,
Патријарх српски Иринеј*

Овом приликом обављена је исповест свештеника запослених у управним телима Патријаршије српске, као и свештеника професора на Православном богословском факултету Универзитета у Београду.

Миријево

Његова Светост је служио 31. марта 2017. Свету Архијерејску Литургију Прећеосвећених Дарова у Храму Светог великомученика Пантелеймона у Миријеву. Повод литургијског сабрања били су исповест и братски састанак свештенства архијерејског намесништва врачарско-грочанског.

Карабурма

Патријарх Иринеј служио је 2. априла 2017. Свету Литургију у Храму Сабора српских светитеља у београдском насељу Карабурма.

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО и тако покушати да црквено културно наслеђе присвоје и отуђе од Српске Православне Цркве и српског народа. Тим поводом подсећамо читаоце на историју и порекло косовско-метохијских светиња.

Фото: spomenickulture.mi.sanu.ac.rs

Храм нам је срушен, али вера није

Каква год да је тренутна или будућа судбина дестабилизовала православних светиња на КиМ, с оне стране административне границе Србије и Косова и Метохије, ови текстови о уништеним и разрушеним манастирима, црквама и споменицима живе у свести сваког православца, и говоре о части и достојанству сваког хришћанина који је те храмове градио, као и њиховим подвизима којима је настојао да их сачува од људског зла и срамоте заборава. И није ово писање само о чувању српског, већ и светског културног наслеђа.

Манастир Светих архангела Михаила и Гаврила или манастир Бинач, у месту Бузовик је 1963. уписан у регистар споменика културе Србије. Манастирска црква подигнута је и осликана фрескама на почетку 14. века. Сам манастир се налазио поред места Витина (око 5 км), на извору реке Сушице. Био је центар локалне епископије у време византијског цара Василија II.

Црква је била једнобродна грађевина са полукружном апсидом и полуцилиндричним сводом. На зидовима су се налазила два слоја фресака, један преко другога. У току владавине Бранковића, крајем 14. и почетком 15. века, манастир је напуштен и уништен. Обновљен је у 16. веку. Зато је и постојао други, нови слој фресака из 16. века и приказивао је архиепископе српске.

Локални Албанци су 1867. заклали свештеника, након чега је манастир поново напуштен, а обновљен је по други пут почетком 20. века. У цркви су чувани и вредни сасуди из 14. века.

У другој половини јуна 1999. након завршетка НАТО агресије на Југославију, и доласка снага КФОР-а на овај простор, албански сепаратисти су манастир оскрнавили и опљачкали. Унутрашњост манастирске цркве, након повлачења америчког одреда КФОР-а, је спаљена, а манастир потпуно уништен експлозивом у децембру исте године. Истовремено су уни-

Фото: rtklive.com

Светиња поново смештавају

Прича о манастиру који је претворен у депонију за одлагање смећа се понавља из године у годину. По речима оца Звонка Костића, пароха у Косовској Витини, сваке године уочи манастирске славе „Срби из неколико околних села очисте порту овог храма. Албанци већ сутрадан поново одломе камен са светог престола, а потом набацију грање и камење у манастирску порту“. Тако је било и у јуну 2016. године, о чему слика говори више него све речи.

Упркос свему, 27. јуна 2016, на дан храмовне славе, на његовим темељима је служена Света Литургија. Стотинак верника, што из околних села, што оних који су се почетком седамдесетих година одселили из Бузовика присуствовало је Литургији на темељима манастира. Иако се на дан храмовне славе сваке године окупљају верници, први пут, након 17 година служена је и Литургија.

„Редовно долазимо и пре и после 1999, и драго нам је да после толико година имамо целу Литургију. Народ се и претходних година окупљао без обзира што је храм срушен, вера нам није срушена, и нећемо одустати од ње“, биле су речи окупљених верника.

штene и капеле Св. Петке, Св. архијакона Стефана и Св. Николе у близини манастира.

Зорица Нештић

Добротвор наших дана

Јереј Јован Б. Марјанац

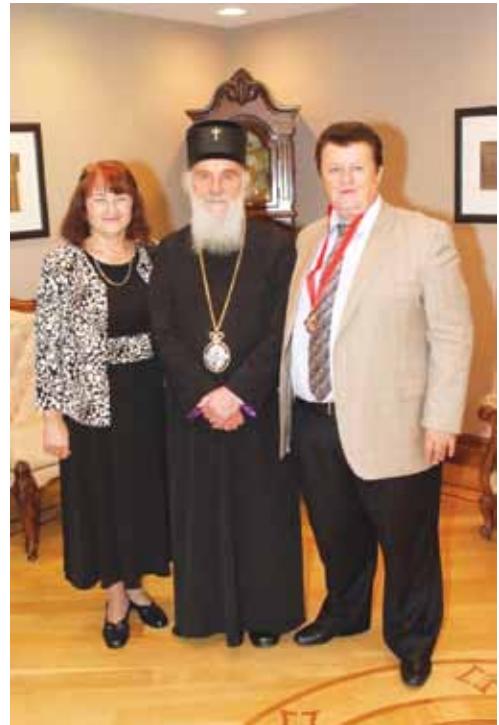
Српска дијаспора на америчком континенту је током последњих година дала много великих и заслужних људи, а посебно добротвора и доброчинитеља, ктитора и задужбинара, прегалача и трудбеника. Један од таквих дивних изданака је и Милан Лешић из Гвелфа у Канади, због чега га многи и називају „српском мајком“. Стога ових неколико редака о овом великому добротвору сматрамо потребним да се објаве као пример другима, а не због њега самога јер он, како сам каже, чини добра ближњима да би им помогао, а не да би од њих, нити било кога, примао захвалност и био хваљен.

Овај велики доброчинитељ је рођен 24. априла 1939. године у селу Осредак, код Бихаћа. У раној младости је напустио своје родно место и 1958. године дошао у Канаду, у којој и данас живи са својом породицом. Овде је одмах нашао посао у фабрици жица и каблова, где је вредно и одговорно радио упоредо завршавајући Business Management, Human Resources студије на Western University у Лондону, Канади. Успео је да од обичног физичког радника доспе до менаџера у фирмама. Годинама је мудро улагао своју уштећевину у некретнине и тако стекао вредно богатство, које ни њега ни његову часну породицу није понело већ су и дан данас остали скромни и природни. Само Бог зна колико је помагао свом народу за време ратних сукоба и немаштине деведесетих година прошлог века. И не само да је давао помоћ Србима у Републици Српској, већ је многима лицима, њих преко хиљаду људи

који су у то ратно време пртерани са својих огњишта и дошли у Канаду, помагао запошљавајући их и обезбеђујући им опстанак. Он је овим својим делом показао да постоје људи који се могу назвати милостивим Самарјанима наших дана. Питање је да ли се ико данас може похвалити оваквим милосрђем. Хиљаду људи је тешко избројати, а камо ли неколико хиљада запослити и помоћи. Због тога се за њега јавно и прича да је човек који има меко срце, те је својом љубављу многима обрисао сузе са лица дајући им нову наду. И сва своја доброчинства чинио је и чини тако како нас саветује Господ Исус Христос да не зна левица шта чини десница.

У нашој Светој Цркви је веома активан не само прилозима, већ је био више пута потпредседник и председник црквених општина у Торонту и Ватерлу. Међу многим храмовима неколико пута је կумовао Храму Светог Георгија у Ватерлу, затим Храму Свете Тројице у Кичинеру и Светог Јована Шангајског у Кичинеру. По својим доброчинствима је познат широм Канаде, Америке, Републике Српске, Србије и Црне Горе. Многе храмове у Канади је бар на неки начин помогао.

Само Господ зна колико је оних којима је својим даром, речима и саветима помогао да сагледају свој живот у свим његовим димензијама, и колико је оних који су захваљујући његовом позиву пошли у свети храм. Поред тога што чини добра према Српској

Православној Цркви, свесрдно помаже многе институције и појединце, понављајући да је само наше оно што поклонимо другоме. Један је од добротвора прилуком подизања споменика Николи Тесли у Нијагари Фалс, као и улице у Хамилтону и Булевара у Бурлингтону посвећених такође овом чудесном и заслужном Србину. Био је покретач подизања споменика ѡенералу Драги Михаиловићу у Пимброку и највећи приложник. Заиста би било тешко набројати сва добра дела која је г. Лешић учинио. Слободно се може рећи да његово доброчинство не познаје и не признаје границе јер све што чини, чини из љубави.

За њега се слободно може рећи да је све дароване му од Господа *шаленше умножио*. Изузетно је правичан, вредан, карактеран, неуморан, поуздан и истрајан у сваком добром делу. Дакле, један је од ретких људи који је добио два ордена са потписом два српска патријарха. Први Орден Светога Саве доделио му је Свети Архијерејски Синод, на предлог Епископа Лонгина, а који је потписао блаженопочивши Па-

**Речи захвалности г. Милана Лешића
по пријему Ордена Светог краља Милутина:**

„Велика ми је част што ме је Свети Архијерјески Синод, на Ваш предлог, Ваши Светости, одликовао овим високим одликовањем наше Свете Цркве, Орденом Светог краља Милутина, великог задужбинара и добротвора. Хвала Вам, Ваши Светости на изреченим лепим речима које ме обавезују да још преданије и чвршће идем путем Христовим. Иначе, када се осврнем уназад и погледам свој пређени животни пут, ништа и не могу рећи сем захвалности Господу Богу. Хвала Му што је увек био са мном и свесрдно ми помагао. И све што сам овако слаб и нејак стекао и било коме ма какво добро учинио, учинио сам то уз Божију помоћ. Још у детињству сам чуо Христове речи да нам не досади чинити добро, а много касније и речи једнога мислиоца који је рекао да није богат онај човек који има велико имање, већ онај коме је Бог омогућио да помаже другима. Трудио сам се да испуним ове свете Христове речи као и поменуту мудру мисао, и зато сам неизмерно захвалан Господу ако сам у томе бар делимично успео. Хвала нашој Светој Цркви што нас је у овом белом свету увек сабирала под своје топло окриље и што је увек као добра Мајка била над нама. Хвала мојој породици, супрузи Смиљи, синовима Милу и Петру, који ми помажу и који ме подржавају идући заједно са мном Христовим путем, путем љубави, праштања, милосрђа, правде и истине. Ово је данас велики и значајан тренутак у мом животу и животу моје породице, јер је овај Орден преко мене данас додељен и њима. Хвала вам свима, и благословите Ваши Светости.“

**Први Васкршњи
фестивал црквених
фолклорних
ансамбала**

Са благословом његовог преосвештенства Епископа рашко-призренског Теодосија, администратора Епархије нишке, од 22. до 24. априла у Нишу ће бити одржан Први Васкршњи фестивал црквених фолклорних ансамбала.

Учешће је потврдило 6 ансамбала из Републике Српске, Босне и Херцеговине, Румуније, Црне Горе и Србије.

Фестивал ће бити отворен целовечерњим концертом Ансамбла народних игара и песама Косова и Метохије „Венац“ из Грачанице, који на свом репертоару има преко 35 кореографија.

Другог дана фестивала (23. априла) у Светосавском дому ће наступити: Српско добротворно и просветно друштво „Свети Василије Велики“ из Братунца (Република Српска); Српско културно-уметничко друштво „Свети Деспот Стефан Лазаревић“ из Сребренице (Босна и Херцеговина); Црквено културно-уметничко друштво „Свети Никола“ – Варјаш, Темишвар (Румунија); Културно-уметничко друштво „Свети Јован Владимир“ из Бара (Црна Гора) и домаћин, Црквено играчки ансамбл „Бранко“ из Ниша.

Одржавање Првог Васкршњег фестивала црквених фолклорних ансамбала омогућила је Управа за односе са црквама и верским заједницама Владе Републике Србије, Епархија нишка и Град Ниш.

тријарх Павле, а други Светог краља Милутина који је потписао и уручио му сам Патријарх Иринеј. Поред ових ордена, г. Лешић има мноштво грамата захвалности, последњу је добио од Митрополита црногорско-приморског Амфилохија јер се својим милодаром, заједно са својом породицом, уградио у прелепи и величанствени новосаграђени храм у Бару. Управо Орден Светог краља Милутина добио је у манастиру Светог Преображења Господњег у Милтону прошле 2016. године, на дан када Света Православна Црква прославља Рођење Пресвете Богородице. Његова Светост Патријарх српски Иринеј је у присуству Преосвећене го-

споде архијереја: сремског Василија, зворничко-тузланског Хризостома, и канадског Митрофана, верног народа и његове породице: супруге Смиље, синова Мила и Пера који га у свим доброчинствима подржавају, захвалио господину Лешићу за сва добра које је учинио према Светој мајци Цркви и српском народу, особито у току ратних сукоба деведесетих година прошлог века, уз позив да му и ово високо признање Цркве буде на подстрек да се у будућности и даље жртвује у славу Божију. А ми кажемо: дај Боже да у сваком времену имамо што више оваквих људи који истрајавају у подвигу милосрђа и доброчинства!

Арно Гујон, оснивач хуманитарне организације „Солидарност за Косово“

Српски народ на КиМ има корене, али има и крила

М. Симоновић

Необичне емоције изазива Арно Гујон. У њему је лепо огледати се. И у том огледању видимо његову скромност, сопствени понос, задовољство, он буди осећај потребе за префињеном пристојношћу у разговору и још много тога, различитог сходно томе колико је свако од нас јединствен. Има, међутим, још нешто што многи тврде да доживе у разговору са овим младим човеком: осећај личног преиспитивања. Много говоримо о нашим људима на Косову и Метохији, у срцу носимо „колевку српског народа“, али колико заиста себе и сопственог времена дарујемо на ту страну питање је које Арно Гујон не изговара, нити помишља, али то учини сваки пристојан Србин када поразговара са њим. Неки однос обрнуте одговорности према себи самима, према прецима заиста се јавља у разговору са њим. Француз, од скора и српски држављанин, Арно Гујон себе даје целим бићем нама, и заиста је успео да промени живот оним Србима на Косову и Метохији којима је помоћ потребна у једном од најтежих тренутака у историји.

Данас и није неопходно посебно представљати оснивача и председника хуманитарне организације „Солидарност за Косово“. Широка јавност га познаје, иако њега популарност не занима. Арно Гујон живи са нама, српски језик говори боље од многих, дели радости и муке просечног Србина више од деценије. На Косову и Метохији провео је више дана него многи од нас. Његова хуманитарна организација није једина на Косову и Метохији, али јесте јединствена. Захваљујући његовој упорности и солидарности људи у Француској према Србима на КиМ, до сада је примљено 40 конвоја хуманитарне помоћи у вредности од 3,5 милиона евра. Кроз директне инвестиције уложено је 1,2 милиона евра у обнову 24 школе, обнову болница, цркава и манастира. Арно Гујон је оживео економију на Косову и захваљујући стратешкој идеји да улаже у фарме и пластенике, наши људи живе од сопствене производње, а не само од хуманитарне помоћи. У разговору за *Православље* говори о себи, о Косову и Метохији, Високим Дечанима, животу у Србији и хуманитарној организацији коју води.

Пре више од десет година у Србију сте дошли као Француз у намери да помогнете страдалима на Косову и Метохији. Остали сте овде и свој живот током времена претворили у мисију која је постала и много више од само солидарности. Осим што сте природно сазрели, да ли сте се суштински променили? Ко је данас Арно Гујон?

— Развијао сам се и променио као свако током претходне деценије, али суштина је остала иста. Вредности које сам стицао од својих родитеља током одрастања и које су ме обликовали као човека, негујем и данас. Срећан сам због тога, јер су ме баш те вредности навеле да се ангажујем за Србе на Косову и Метохији, жртве стравичних погрома те давне 2004. Да сам ту суштину променио, вероватно не бих био данас овде у Србији.

Мало је оних у Србији који нису чули за Ваше име и хуманитарне циљеве организације коју водите. Јуди Вас на улици заустављају и захваљују Вам се. Шта Вас лично, и данас веома младог човека, све ове године мотивише да се са толико енергије и љубави посветите другом људском бићу?

— Мотивишу ме људи са којима се сусрећем на Косову и Метохији, и који живе у изузетно тешкој ситуацији. Мотивише ме то што видим да им наше присуство много значи, што наши хуманитарни пројекти полако мењају стање на терену на боље и враћају наду мештанима енклава.

Шта сматрате до сада највећим успехом хуманитарне организације „Солидарност за Косово“?

Рекао бих без оклевања да су то пољопривредни и сточарски пројекти које реализујемо у сарадњи са Епархијом рашко-призренском од 2013. До сада смо финансирали фарму алских коза и овца, шталу за краве музаре, фарму за тов јунади, млекару, пластенике и фабрику за пастеризацију воћа и поврћа коју смо свечано отворили у септембру 2016. Захваљујући тим пројектима, људи могу да раде и да живе од свог рада, а не од социјалне помоћи.

За вас кажу да сте Француз са српском душом? Шта је за вас, односно шта је по Вама „српска душа“?

– Српска душа је сачињена од слободарског духа српског народа, који налаже да се животу приступа без предрасуда и политичке коректности, са толеранцијом и одговорности за претке и потомке, што подразумева поштовање традиције и историје.

Српски народ има своје корене без којих ништа не би имало смисла, али има и крила којима ће узлетети и превазићи оно што јесте.

Пореклом сте и рођењем Француз из Гренобла, од пре две године и држављанин Србије. Где је ваша кућа – у родном граду у Француској, у Београду где живите са породицом или у енклавама којима помажете на Косову и Метохији?

– На сва три места се осећам „као код куће“ иако свако од њих има посебно место у мом срцу. У родном граду сам одрастао, тамо ми живи породица и те везе су јаке као корени старог храста. У енклавама живе многи пријатељи, они захваљујући којима сам открио Србију и заволео српски народ. Радујем се сваком одласку на Косово и Метохију где идем сваког месеца. Београд је град у коме сам желео да оснујем породицу и да живим са супругом и децом. Иако економска ситуација није најбоља, животни амбијент је одличан. Осећамо да припадамо том граду.

Приче о поштовању српског и француског народа током историје које сте слушали од Вашег оца и деде, биле су ваша прва сазнања о Србији и о Србима. Колико су за младе људе данас, било да су из Француске или из Србије, близке теме које су покретале историју пре само сто година, односно оне коју су је стварале током 90-тих година? Шта су данас универзални приоритети младих у наше две земље, и колико се разликују од њихових савременика на Косову и Метохији?

– Имам утисак да данашње генерације младих, како у Србији тако и у Француској, су конзервативније од генерација својих родитеља, али да се ипак, колико год пародоксално звучало, мање занимају за историју. Већина младих не чита новине, камо ли књиге, а многи чак и не гледају дневник на ТВ-у. На Косову и Метохији је то мало другачије. Млади су тамо свесни историјских догађаја који су довели до ситуације у којој се данас налазе, и свесни су важности њихове борбе за будућност целог српског народа. Свесни су да Косово није само територија, него мит на коме се вековима стварао српски идентитет.

Православне сте вере. Свету тајну крштења примили сте у манастиру Високи Дечани. Шта је за Вас представљао овај чин и шта сматрате да је једна од најважнијих одлика Православља? Шта је за Вас Православље?

– Пошто сам се у Високим Дечанима, међу монасима, фрескама и иконама, увек осећао посебно, узвишеног, желео сам да се крштење обави у овом манастиру и да

овом приликом и ја примим Православље заједно са ћерком. Да слика буде комплетна, моја супруга Ивана и ја смо се црквено венчали у овом велелепном средњовековном манастиру дан после крштења. Желео сам да се венчамо не само пред законом, већ и пред Богом. Тако је наша породица добила духовну димензију и још се више зближила са Високим Дечанима.

Ваша књига *Сви моји путеви воде ка Србији* уско-ро ће имати и треће издање, овог пута издавач је кућа „Агапе“. У њој говорите о ономе шта сте видели и доживели на Косову и Метохији. Да ли мислите да је шира јавност данас бар мало свеснија какав је положај српског народа, како се живи у српским енклавама, о патњи и страдањима? Да ли сматрате да смо је ми који живимо у Србији довољно свесни, с обзиром да је већина нас гледа кроз призму медија?

– У Западној Европи је ситуација што се тиче информисања о Србима на Косову данас боља него раније. Нема више те страшне пропаганде која је била присутна крајем деведесетих, и од које се није могао чути другачији глас. Ми упознајемо јавност у Француској са страшном ситуацијом у којој живе Срби из енклава тако што опијујемо оно што смо видели сопственим очима. Без политичке и крупних речи. У Србији су људи свесни ситуације, али не знају како то стварно изгледа, шта то значи „живети у енклави“. Мислим да је највећа помоћ коју може појединач да да Србима са Космета та да их посети. Недавно сам с Французима био у Високим Дечанима. Били су запањени оним што су тамо видели и доживели. Били су први пут. Могу онда само да замислим какав би то тек био осећај за једног Србина, који је од малих ногу слушао о Косову и Метохији и Високим Дечанима, у контакту с монасима који живе изоловани од спољног света, а имају бољи поглед на тај свет од нас самих. Одлазак на Косово је један од најбољих начина да показјемо, како Србима који тамо живе, тако и себи, колико нам значе Косово и Метохија.

Јавност Вас може видети у кампањи „Негујмо српски језик“. Колико се језик као један од стубова националног идентитета сваког људског бића негује у Француској, колико у другим земљама, а колико у Србији?

– Језик није само средство комуникације, у њему се крије душа једног народа. Језик игра у неку руку улогу архива његове прошлости, синтезе његове историје која се постепено слаже и таложи у његовом речнику и структури. Он одражава најдубљи идентитет једног народа. Зато је потребно неговати материјни језик. Због глобализације, сви језици на свету су мање више жртве „англицизације“. У

Француској се академици вешто боре за очување француског језика тако што стварају нове француске речи кад је то потребно, поготово у сфери нових технологија. На пример, у Француској се уопште не користе речи „софтвер“, „хардиск“, „лаптоп“ или „препејд/постпејд пакет“. У Србији је то мало другачије. Мислим да је потребно да се стварају неологизми, наравно без претеривања као што чине на пример Хрвати, да не би језик постао мртав језик који више не еволуира него само присваја стране речи.

Шта волите код српског народа, а шта сматрате да бисмо могли другачије?

– Као што се дало разумети, ја волим српски народ. Волим га због његове храбrosti, великодушности, памети, поштовања традиције...

Сваки народ има, наравно, своје врлине и мане. И Срби, као и сви други. У суштини мислим да није ни толико важно како вас други виде, већ како Срби виде себе.

Али, пошто ме већ питате, морам признати да за једног Француза попут мене није све увек једноставно у свакодневном животу и нарочито у обављању послова. У Србији се све обавља у последњем тренутку, на брзу руку и у журби. Предвидети, претпоставити, антиципирати, организовати – овде то напросто спада у утопију!

Који су даљи планови организације „Солидарност за Косово“?

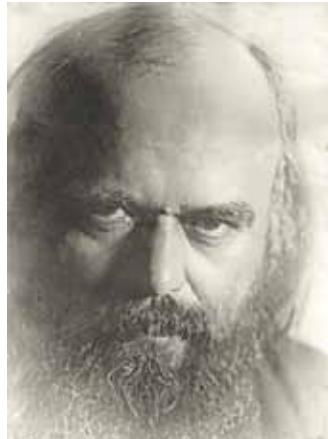
– Недавно је из Француске стигао шлепер са 5 тонама тестенине за Народне кухиње на Косову. Тренутно обнављамо школе широм Косова. Оне су у изузетно лошем стању, често без грејања, понекад и без воде. У наредном периоду ћемо наставити нашу сарадњу са Црквом у оквиру пољопривредних пројекта за развој енклава. Један од већих пројекта за ову годину биће изградња фарме свиња недалеко од постојећег сточарског комплекса у Новом Брду.

Не разликујући Божанску суштину и енергију, он у Богу није могао да схвати ништа као потенцијално могуће. Није могао да схвати да је свет дело слободе Божије, и да је Бог могао и да нема свет, а да буде оно што јесте. Полазећи од чињенице да постоји нека нужност између Бога и света, то јест да Бог као Творац мора да има творевину, Николај сматра да се сав видљиви и невидљиви свет налази од вечности у уму Божијем (*Молитве на језеру*, VI-II), а да се касније кроз Јединородног Сина конкретизује и уобличава (Исто, IX).

Ова мисао о „идеји“, „логосима“ света и њиховом вечном постојању у уму Божијем није нова. Њу срећемо у јелинској философији, посебно код Филона Александријског, затим код апологета, Оригена, Светог Григорија Богослова, Светог Василија Великог и Светог Максима Исповедника. Протојереј Јован Мајендорф каже: „Током целе своје историје византијско богословље, било 'грчко' или библијско, борило се с могућношћу да у доследном хришћанској погледу на стварање света интегрише идеју о божанским 'идејама о свету'" (*Византијско богословље*, 161). Ова идеја је очигледно била потребна да се помири библијска идеја стварања света и његов временски почетак са схватањем Бога као апсолутно савршеног и непроменљивог Бића. И она је нашла своје трајно место у богословљу. Међутим, „логоси“ света које срећемо код Светог Максима и других немају оно значење које Николај придаје „вечним идејама света“ што се налазе у Богу. Код њих су то замисли које произлазе из Божанске слободе да хоће да има свет, код Николаја су то неки метафизички ентитети. Те идеје које се налазе у Богу од вечности представљају саму суштину света (*Молитве на језеру*, VIII). Оне се у времену кроз Сина само пројављују, конкретизују и обликују. Будући да те идеје (односно сам свет) произлазе из саме суштине Бога, онда између природе света и природе Бога постоји сличност, ако не и истоветност. Актом стварања свет не стоји наспрот Богу, већ и даље у самом Богу, јер је Он суштина света. Из Бога све настаје и у Њему све опстаје. Николај је опет знао да би поистовећивање суштине Бога и суштине света био пантеизам. Зато он још у *Религији Њећошевој* прави разлику између Бога и света. „Бог и свет нису једно но двоје, и између овога постоји разлика као између уметника и уметничког дела“ (*Религија Њећошева*, 99), или „Бог је колико

– Од Свечовека до Богочовека –

Живот и рад Епископа Николаја – 29. део –

Стварање света

Радован Бијовић

иманентан у свету, толико и трансцендентан изнад света“ (Исто, 139). Но, колико год да настоји да избегне пантеизам, он се не приближава хришћанској космологији, већ монистичкој или панентеистичкој. Аналогија између Бога и света и уметника и уметничког дела је, иако уверљива, неадекватна. Прво, зато што Бог ствара свет *ни из чеја*, а уметник увек ствара из нечега. Друго, суштина слике и суштина личности уметника апсолутно су различите. У најбољем случају, слика може да буде знак који евентуално нешто говори о уметнику. Николај мисли обратно – да слика изражава суштину уметника као што свет манифестије суштину Бога. То што он указује да се Бог разликује од света још увек не значи много, јер то не подразумева да је свет суштински одвојен од Бога, да биће света и Биће Бога постоје на апсолутно различит начин. Корен и стабло се разликују, али им је суштина иста. Следећи светоотачку мисао о стварању света *ни из чеја*, Свети Јован Дамаскин каже: „Бог све приводи из не-суштог (непостојећег) у сушто (постојеће). Он (От-

ац) ствара мишљу која се приводи у испуњење Логосом а свршава се Духом, постајући дело (сушто)“ (Творења, т. 1, 188; (P. G. 94. C. 865)). Из овога је јасно да: а) у стварању света учествују сва Три Лица Свете Тројице, б) свет, који настаје једним Божанским „хоћу“, постаје посебно биће које се разликује од Божанског Бића и стоји наспрот Њему. Творевина није, дакле, произашла из Божанске суштине, већ је слободном вољом Божијом приведена из небића у биће, и тиме се ни у чему није изменила суштина Божија. Стварање света није условљено ни неком спољашњом, а ни унутрашњом нужношћу самог Бога.

За разлику од овога, код Николаја је: а) акт стварање дело Свечовека, б) видљиви свет нема своју супстанцијалност, то јест нема своју суштину у себи (*οὐσία*), која не би тражила нужност свога постојања у другом, већ је он само акциденталан (*συμβεβηκός*), што значи да је његово постојање, битије у другом – Богу, в) свет настаје по некој унутрашњој нужности самог Божанског Бића (то јест да није света, Бог не би био оно што

Он јесте). Док Свети Оци наглашавају онтолошку различитост између суштине Бога и суштине света, Николај ту различитост укида, и у суштини остаје на позицијама класичног монизма и панентеизма. Онтолошка различитост суштине Бога и суштине творевине представља *conditio sine qua non* православне теологије, и за Свете Оце то никад није подразумевало да је творевина онтолошки аутономна од Бога. Напротив, она је и створена као ново биће (суштина) да би била у заједничарству са Богом (Упореди: Ј. Мајендорф, *Византијско бојасловље*, 164). Све што се у свету дешава, дешава се по Богијем промислу. Где је граница између неких унутрашњих, свету иманентних животних енергија и Божијег промисла, тајна је која стално привлачи пажњу историософа. Тиме се и Николај бави, али одлази у крајност, јер свету одриче било какву битијност. Касније је покушао да ревидира првобитна монистичка и панентеистичка схватања, али то неће битније променити његову космологију.

– наставаће се –

– Нека питања из Старог Завета –

Св. Пророк Амос и Цар Ровоам, Лоза Јесејева, Дечани (извор: ruicon.ru)

„Нека потече правда као поток“

Проф. dr Родольф Кудаш

Амосова критика, као и сличне критике других пророка, није тек ствар једног историјског амбијента у којем је народ Божији одступио од Савеза. То је дубока критика човекове похлепе и сребролубља, која доводи до неправде и угрожавања другог. Стицање великог богатства у таквим условима стално иде на уштрб других, који западају у сиромаштво.

Амос је био одлучан борац за људска права која је народу сам Бог дао.

Пророк Амос је први пророк писац. Био је родом из Тедоме, које се налазила у Јудији, јужно од Јерусалима. Деловао је негде око 750. године пХ. у Северном царству за време Јеровоја-ма II, док је у Јудеји владао Озија. Амос је био пастир, а потом је узгајао смокве (1, 1; 7, 14). Иако је потицао из Јужног царства, пророковао је у Северном, због чега га је ветиљски свештеник Амасје оптуживао код цара Јеровојама да подиже буну (7, 10–11). Амасја га је као јужњака упућивао у Јудеју да тамо пророкује (7, 12).

Међутим, Амос се није осећао као професионални пророк ни „пророчки син“, него као човек који је добио посебан позив од Бога (7, 15). Амосова *књига*, као и други пророчки списи, представља збирку пророштава и визија које је пророк имао. Те збирке не чине хронолошки и композиционо осмишљену целину – сем *Књиге пророка Јоне*. Пророчке говоре сабрали су и обликовали каснији приређивачи који су сабрани материјал међусобно повезали, уносећи неке податке из пророковог живота и извесна егзегетска по-

јашњења. Таква је управо *Књига Јоронка Амоса.*

У Амосово време Израил је био на врхунцу економског благостања. Јеровоам и Озија су владали у међусобном миру, док су истовремено успели да прошире своје територије. Озија је додатно утврдио Јерусалим, унапредио војску. Процветале су пољопривреда и трговина, чему је допри-нело и оживљавање Соломонових рудника. Јеровоам је подизао величествене грађевине у Самарији. Повољан политички и економски амбијент допринео је да се један

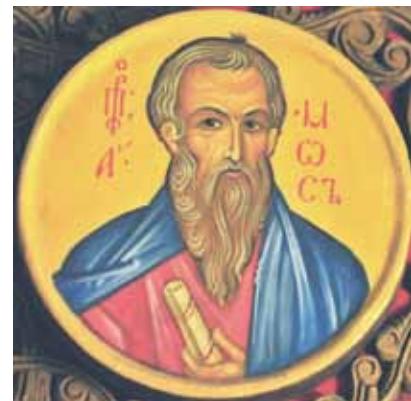
број људи знатно обогати. Били су то посебно земљопоседници и трговци. Међутим, њихово богатство расло је на уштрб других. Земљопоседници су на разне начине – често бескрупнозно – долазили до нових поседа. Данашњим језиком речено, било је то доба друштвене транзиције у којем се један број обогатио, а већи део осиромашио. Многи су били принуђени да продају имања и постали најамници. У таквим условима богатима се отворала могућност за све већом манипулацијом. Амос то овако карактерише: „Не знају чинити право, говори Господ, сабирају благо насиљем и грабежом у дворовима својим“ (3, 10), да би нешто даље наставио: „Чујте ово који пруждите убоге и сатирете сиромахе у земљи. Говорећи: кад ће проћи младина да продајемо жито и субота да отворимо пшеницу? Умањујете ефу и повећавате сикал и варате лажним мерилима“ (8, 4–5). Стицање материјалног богатства је умножавало неправду.

Добитници транзиције у томе су видели прст Божији. Материјално благостање за њих је био знак посебне милости Божије. Стога су многи ревносно испуњавали богослужбене ритуале, очекујући „дан Господњи“ као дан велике победе. Насупрот таквих схватања и општег стања иступа Амос – пророк правде Божије: „Зато што газите сиромахе и узимате од њих жито у данак, саградисте куће од тесаног камена, али нећете седити у њима; насадисте лепе винограде, али нећете пити вина из њих. Јер зnam безакоња ваша, којих је много, и грехе ваше који су велики, који мучите праведника, примате поклоне и изврћете правду убогоме на вратима“ (5, 11–12). Израилци су издали Савез, издали су га управо због неправде која је завладала. Велики број народа Божијег нашао се у невољи коју су им наносили њихови саплеменици. Амос је то сматрао страшним грехом. Наношење неправде близијем био је акт директно усме-

У Амосово време Израил је био на врхунцу економског благостања. Јеровоам и Озија су владали у међусобном миру, док су истовремено успели да прошире своје територије.

рен против Бога, који је склопио Савез са читавим Израилом. Да ствари буду још горе, све је то религијски оправдавано.

Велики број Израилаца је ишао у светилишта и приносио жртве, светковали су празнике и суботе. У суштини, славили су Јахвеа као Ваала. Био је то верски синкретизам, у којем се практиковала „хананска побожност“. Наравно, „хананска побожност“ није особена само за Хананце. То је универзалан религијски феномен где се испољавање вере углавном заснива на ритуалу и формалном испуњавању култа. У свему томе има доста магијских елемената. Бог се приношењем жртава и култским обредима на неки начин „приморава“ да делује у корист верника. Међутим, у свакодневном животу таква религијска свест није играла готово никакву улогу. Израилци који су на тај начин практиковали веру, нису се ни у чему разликовали од суседних Хананаца. Иако су могли призивати Божије име Јахве, у срцу им је био Ваал, то јест жеља за добити и богатством. Стога Амос жестоко критикује такав култ: „Мрзим на ваше празнике, одбацио сам их, и нећу да миришем светковина ваших. Ако ми приносите жртве паљенице и приносе своје, нећу их примити, и нећу погледати на захвалне жртве од угојене стоке ваше. Уклони од мене буку песама својих, и свирања псалтира твојих нећу да чујем“ (5, 21–23). Пророк култу супротставља идеал правде: „Него суд нека потече као вода и правда као сilan поток“ (5, 24; уп. 5, 15).

Св. Пророк Амос, икона (извор: azbyka.ru)

Само се у чињењу правде истински може служити Богу. Будући да су били изабрани народ, Бог је управо од њих тражио да живе на другачији начин: „Само вас познах између свих племена земаљских, зато ћу вас походити за сва безакоња ваша“ (3, 2).

Амосова критика, као и сличне критике других пророка, није тек ствар једног историјског амбијента у којем је народ Божији одступио од Савеза. То је дубока критика човекове похлепе и сребролубља, која доводи до неправде и угрожавања другог. Стицање великог богатства у таквим условима стално иде на уштрб других, који западају у сиромаштво. Амос је био одлучан борац за људска права која је народу сам Бог дао. Права су морала да важе за све Израилце подједнако. Земља је Божија и он је даје свима. Данас смо сведоци сличних транзиција и неправда. Само нема гласа Амосова. Такође, и критика ритуализма и верског формализма и данас одјекује истом снагом и оправданошћу као у Израилу половином 8. века пХ. Да ли смо се и ми закључали међу зидине храма? Вера је често ствар испуњавања ритуала и прописа у којима се занемарује лице другог човека, то јест лице Бога, по чијем лицу је човек створен. Управо је против тога устајао Амос, истовремено дајући смртице у ком правцу мисле и делују истински Божији пророци.

Вратимо се сада на питање постављено на почетку. Као су жене оправдавале своју праксу молитве и пророковања непокривене главе? Оне сигурно јесу некако аргументовале, о чему јасно сведочи неопходност Павлове интервенције, као и помињање свађа у 11, 16. У чему се пак састојало теоријско утемељење њихове праксе, може се само претпостављати. Павлова аргументација се највероватније није полемички надовезивала на њихову, већ је независно формулисана. То је логично, пошто коринтске жене нису могле имати ослонац у библијско-протолошким или пак натуралистичко-социјалним дискурзима. Шта су, dakле, оне могле

мислити и говорити у прилог свом понашању?

У време када апостол Павле пише Коринћанима, људи примају хришћанство као одрасли и зрели, и често са извесним религијским искуствима иза себе. Многи су, пре него што су постали хришћани, припадали неким религијским култовима (уп. нпр. 1. Сол. 1, 9). У античким религијским култовима улога жена била је различито доживљавана. У неким култовима женама је било забрањено учешће, док су у некима имале активну улогу. Жена је своје религијске идентитетете најчешће црпела из односа са мушким члановима породице, иако су постојали култови у којима је имала активну улогу,

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Жена треба да покрива главу

(1. Кор. 11, 2–16)

Проф. гр Предраг Драштиновић

– део други –

као нпр. култ богиње Изиде, док је забележено и учешће жена у култовима попут Адонисовог и Дионисијевог. Хришћанство је у том погледу било недвосмислено: црквене заједнице су биле полно мешовите. Може се претпоставити да су неке жене које су раније припадале религијском култу нпр. богиње Изиде, а сада постале хришћанке, наставиле са претходним религијским праксама, нпр. да се моле распуштеном косом. Ако су ту слободу имале у култу Изиде, уколико тек треба да имају слободу у новом црквеном егаптарном контексту, могла је гласити аргументација. Већ стечена еманципација наставља се у другом религијском контексту. Да ли је Павле могао бити

2

Слике:

1. Св. Ап. Павле, илуминација из Кодекса Ебнеријануса (Codex Ebnerianus), византијског рукописа Новог Завета из 12. века, који се данас чува у Bodлијанској библиотеци у Оксфорду (извор: bodley30.bodley.ox.ac.uk)

2. Богородица са Богомладенцем на трону: предстоје Апостоли Петар и Павле; са стране су избрани јеванђелски мотиви: Maiestas Domini, Тајна вечера, Издајство Јудино, Благовести, Распеће Христово, Ношење Крста, Ругање Христу. Икона из 13. в., 40,6 x 28,3 см, јајчана темпера на дасци и позлата; Италија, Фиренца (чува се у Метрополитен музеју у Њујорку) (извор: ruicon.ru)

згранут оваквим понашањем жена, бојећи се да еклесијалне заједнице не почну превише да подсећају на религијске култове посвећене идолима од којих се он као јудео-хришћанин могао само одлучно дистанцирати? Или му је као човеку са Близког истока било тешко да прихвати либерално понашање жена у једном грчком граду? У сваком случају, коринтске хришћанке или бар једна група коринтских хришћанки није видела никакав проблем у томе да се моли и пророкује откривене главе. Могло се, dakле, радити о наслеђеној религијској пракси која се аутоматски пренела на други терен.

Коринтске хришћанке могле су своју праксу молитве и пророковање откривене главе сагледавати као органску последицу апостолове проповеди о јединству свих у Христу, и брисању природних својстава свих који верују у Христа. Наиме, један од суштинских чинилаца апостолове проповеди гласи: „Јер сте сви синови Божији (кћери Божије) вером у Исуса Христа. Јер који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте. Нема више Јudeјца ни Јелина, нема више роба ни слободнога, нема више мушких ни женских, јер сте ви сви (један) човек у Христу“ (Гал. 3, 26–28). Коринтске жене које су чуле од апостола Павла ове речи, могле су своје религијске праксе пред оста-

лим члановима заједнице правдати управо Павловим речима: у чему је dakле проблем, када смо сви једнаки пред Богом и када смо сви један човек у Христу? Тако су жене могле бити радикалне следбенице управо Павлове проповеди о јединству свих у Христу. Могуће је да Павле у 1. Кор. 11, 2–16 полемише са извесном интерпретацијом сопствене киригме.

Било, dakле, да се коринтске жене надовезују на раније религијске праксе или, пак, користе Павлову киригму о јединству свих у Христу као утемељење за своје понашање, једно је сигурно: откривена глава је акт еманципације. Али, Павле није жељео да се еманципација одвија на тај начин. Он се позива на поделу полних улога која је од Бога дата и коју сама природа потврђује. Жена ће и тако бити еманципована, то што покрива главу неће јој одузети ништа од слободе коју јој Бог даје. Апсолутно је погрешно видети у овим речима дискриминацију жене, чак и за данашње укусе. Апостол Павле је био окружен многим женама сарадницима, како на локалу, тако и на мисионарском терену. Оне су посланице и служитељке (Рим. 16, 1–2) и апостоли (Рим. 16, 7). Занимљиво је да наш текст почиње захтевима који се постављају пред мушкарца: „Сваки муж који се с покривеном главом моли Бо-

гу или пророкује, срамоти главу своју.“ *Подједнака* је срамота, по Павлу, за мужа да се моли покривене главе и за жену која се моли откривене главе. Поредак потчињавања жене мужу који постоји је од Бога и природан, али суштински једно је важно: „Ипак, у Господу нити је муж без жене, нити жена без мужа, јер као што је жена од мужа, тако је и муж кроз жену, а све је од Бога.“ Павле не сужија еманципацију жене, већ указује да еманципација не треба да буде везана за брисање родних улога кроз извесне религијске праксе. То није неопходно. С једне стране може бити сметња хришћанској мисионарској пракси која тежи ка другим знаковима распознавања, а не ка анархичним стањима карактеристичним за неке религијске култове из окружења. С друге стране, јединство свих у Христу заснива се на међусобној љубави, на бескомпромисном прихваташњу једни других, а не на површном брисању социјалних и природних разлика. Оне се преосмишљавају, али се не укидају (1. Кор. 7, 17–24). То важи за жене и за мушкије подједнако. У том смислу француски мислилац А. Бадју адекватно разумева Павла када, у складу са својим схватањем крећења универзалације, говори о *последичној симетризацији*: и за један и за други пол важи исто. ■

– Из црквене историје наших крајева –

Св. Ермил и Стратоник, мученици београдски

Драјан Пејшровић

Сингидунум, раскрсница путева.
Св. цар Константин и цар Ликиније.
Страдање Св. Ермила и Стратоника.
Поштовање њихвог култа на Западу и на Истоку.

Свети Ермил и Стратоник, икона

Писац житија Светог деспота Стефана Лазеревића, Константин Филозоф, у своме делу каже: „И још једна од 36 река знаменитих у васељени је зvana Сава, која је овде као неки зид, са обе стране; она се сједињује на најлепшем месту, где Фисон на три ушћа улази, и има два острва, где се сазда Бели Град (Београд), као што ће о томе напред бити говора.“

Да ли је Дунав рајска река Фисон која истиче из Едема „а која противе свом земљом евилском“ тешко је рећи, али да је то река која вековима омеђава како време тако и простор је сигурно. Она представља место узлажења ка Царству Небеском два света мученика старог Сингидунума, Св. Ђакона Ермила и војника Стратоника, али и одступања од Цара Славе римског цара Ликинија који је у једном тренутку закорачио ка Господу, али га је човекова пала природа одвела у другом правцу.

Од средине првог века Илирик представља територију која је до-дељивана римским промагистратима на управу. Сингидунум је као војни логор настало на географском раскршћу и имао је изузе-

тан стратешки значај. На граници римских провинција Доња Панонија и Горња Мезија, представљају је важно место укрштања сувоземних и речних путева. Војна посада овог римског Кастраума износила је између пет и шест хиљада људи, и логор су у највећем броју чинили послужени војници, трговци и занатлије. Тадашњи Сингидунум се простирао на 24 хектара, и главна капија града била је на за-вршетку данашње Кнез Михајлове улице, вероватно великих разме-ра, широка око 30 метара и висока око 20 метара.

Иако писаних и других материјалних трагова нема о организованој Цркви у Сингидунуму, каснији догађаји, страдање сингидунумских клирика у Сирмијуму 304. године, а нешто касније и Св. Ђакона Ермила и Стратоника страдалих између 314. и 315. године, говоре да је и тада, веома рано, постојао добро организовани и развијени црквени живот. Један од разлога за то је било и присуство великог броја војника, међу којима су били сигурно и они који су водили порекло са Близког истока, који су са собом понели оно што је и тада и сада

било најдрагоценје. Своју веру у Вајс克лог Христа.

Најпознатији материјални до-каз тог ранохришћанског периода у Сингидунуму, археолошки артефакт који носи назив Јонин саркофаг, пронађен је 1885. годи-не на Дорђолу. Сматра се да потиче из друге половине 3. века. Овај споменик раног хришћанства у Београду говори да је тада, и ме-ђу богатијим слојевима становништва као и међу мајсторима, било хришћана који су били спремни да без обзира на велике опасности израде овакав један споменик. На њему је исклесан Добар Пастир и прича о св. пророку Јони.

Почетком 4. века, после силних крвавих прогона хришћана у вре-ме великих нестабилности у вла-сти Римске империје, 11. новем-бра 308. године, за новог августа изабран је Гај Валерије Лицинијан Лициније (308–324), пријатељ ав-густа Галерија из детињства. Њих двојица највероватније воде по-рекло из источне Србије. Поред Галерија, Максимиња Даје и Кон-стантина, Ликиније постаје запад-ни август и успоставља своју пре-стоницу у Сирмијуму. У Карло-вачком родослову из 15 века стоји

о њему: „Ликиније јако пријем власт тешче се вставити јелинство, в њем же и мучи светих Теодор и дшчер своју великомученицу Ирину. Прежде сего мучи светих мученик Јермила и Стратоника, јешче си в Дагони близ Истра и иних многих.“ Таквог га је историја запамтила.

Само неколико година касније, 310. године, Галерије који је носио титулу источног августа изненада тешко оболева. О самом Галерију и његовој болести пише чувени хроничар, професор реторике Лактанције у своме делу *O смрти пртојанишља* (*De mortibus persecutorum*). Ранијем гонитељу хришћана ране се отварају по телу. Видевши своју болест као Божију казну, сам Галерије непосредно пре своје смрти, 30. априла 311. године, доноси Едикт о верској толеранцији у своје име и име својих савладара, којим се обуставља прогон хришћана. Слично своме претходнику, цару Ироду Антипи, умире убрзо у тешким мукама прекривен црвима.

Миланским едиктом, из фебруара 313. године, Галеријев едикт добија пуну снагу. До тада он се није једнако примењивао. Цар Константин и цар Ликиније овим документом обустављају прогон хришћана, и стављају ван снаге све забране које су се односиле на хришћане: „Одлучили смо да дозволимо и хришћанима и свим другима слободу избора и да следују вери коју би они желели.“

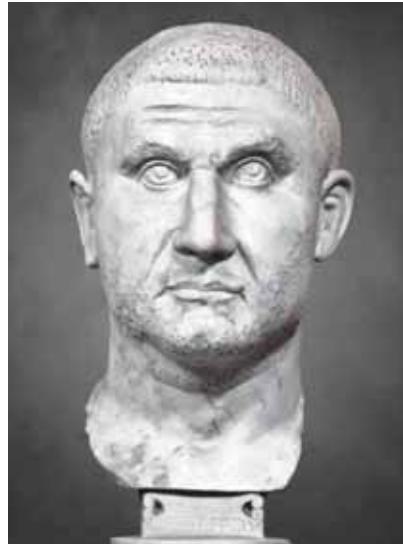
Дворски хроничар Лактанције описао је једно наводно сновиђење цара Ликинија, које се десило исте године пред битку за превласт против цара супарника Максимина Даје. Ликинију се у сну јавио анђео Господњи, говорећи му да он и његова војска стану на молитву. Чинило му се да онај који га је пробудио стоји поред њега и упућује га како да се моли. Док се он молио Спаситељу, његов супарник Максимин Даја заветовао се врховном богу Јупитеру да ће погубити све хришћане и уништити их до темеља. Слично цару

Константину који је имао видење Христовог монограма пре битке против Максенција, у којој је и сам учествовао, цар Ликиније са много мање војске побеђује противника. Можда је ово био још један знак милости Божије двојици још некрштених царева да прихвате веру истиниту. Један је касније прихватио и постаје хришћанин и светитељ, цар Константин, а други, Ликиније, заувек остаје међу царевима прогонитељима хришћана. У том периоду почиње и страдање београдских мученика Св. Ђакона Ермила и војника Стратоника.

Постоји неколико верзија житија првомученика београдских Св. Ђакона Ермила и војника Стратоника, а најстарија је из 6 века. Краћу верзију житија налазимо у Минологији Василија Македонца и Симеона Метафраста. Житије у Минологији Михаила IV Памфлагонијца даје опширену верзију страдања мученика.

Житије почиње обавештавањем цара Ликинија о човеку Ермилу, који је ђакон и који је већ одавно хришћанин. Претпоставка је да је особа која је издала Ермила и сама била хришћанин. У историји Цркве постоји посебан назив за такве особе, *proditores*, издајници, који су проказивали своје хришћанске другове и предавали свете књиге да би се спалиле. Ликиније је одмах захтевао од Св. Ермила да принесе жртву идолима што је одлучно одбио. Кажњен је бијењем бакарним прутевима по образима, након чега Ликиније наређује да га спроведу до тамнице на три дана. Свети Ермил, као сабрат и суграђанин светих београдских мученика из 304. пострадалих у Сиримијуму и Цибали, Св. Ермогена, Фортуната, Доната, Венуста, Монтана и Максиме, које је вероватно познавао, и надахнут њиховим страдањем, спремно је дочекао страдања на које је мирно кренуо. У тамници му се јавља анђео Господњи који га храбри да издржи све оно што следи.

Мучење се наставља после три дана када светитеља са шест шта-

Цезар Гај Валерије Ликиније Август (Извор: romehistory.co.uk)

пова почињу да бију. Св. Ермил не престаје са молитвом и током страдања. Тада се зачуо глас са неба: „Ермиле, заиста, заиста ти кажем да ћеш кроз три дана победити безбожног тиранина и примићеш венац.“ Уплашени од ових речи које су чули, цар и мучитељи одступише од светога и вратише га у тамницу на чување војнику по имени Стратоник. Чувар, видевши страдање светог ђакона, пожеле да и он постане Христов војник.

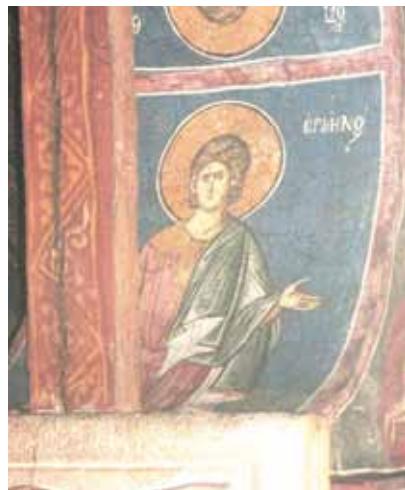
Следећег дана, Ликиније наређује да Св. Ермиле бију по стомаку штаповима под називом орлова канца, који је на врху имао оштре углове који су се забијали у тело. Ране тако беху велике да се и утроба светог ђакона пројављивала кроз њих. Војници, видевши да Св. Стратоник са сузама посматра мучење Св. Ермила, пријављују светог војника цару који одмах и од њега захтева да принесе жртву идолима. Св. Стратоник одбија. Ликиније, пун гнева, наређује да га бију штаповима. Током мучења, Св. Стратоник се обраћа Св. Ермилу да се помоли Господу за њега, да његово срце остане чврсто и не подлегне тиранину.

Током ноћи, у затвору, током њихове заједничке молитве, јави им се Цар Славе и одговори на молитве светих: „Трку свршисте, веру сачувасте, дакле, припашће вам венац части (2. Тим. 4, 7–8), ➤

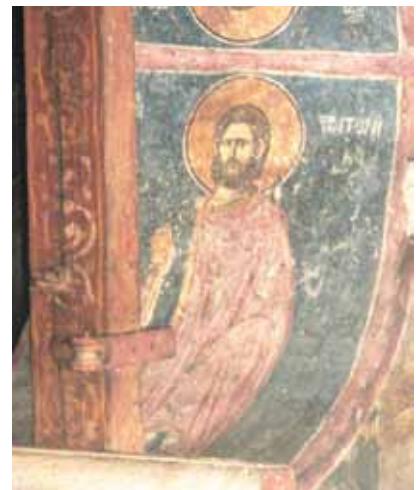
који ћете примити сутра када будете победили тиранина.“ Трећег дана страдања, и поред узалудних претњи Ликинија, Свети остају чврсти у исповедању Васкрслог Христа. Непосредно пред само погубљење, Св. Ермил се обратио молитвом ка Господу: „Господ је мој помоћник и моја светлост“, и истог тренутка се зачу глас са неба: „Не плаши се, ја сам с тобом, не очајавај јер сам ја Господ и Бог твој“ (Ис. 41, 10). Ликиније, поново уплашен од гласа са небеса, шаље сингидунумске мученике на погубљење.

Свете мученике спроводе низ бедем сингидунумске тврђаве, највероватније поред данашње Цркве Св. Петке на Калемегдану и у близини Небојшине куле, затварају их у дрвени сандук и бацају у Дунав. После три дана, на осамнаест стадија од Сингидунума, у близини места где се налазило војно утврђење Mons Aureus (Златно брдо), а на око 4 километра од данашње Гроцке, вода избацује тела светих мученика. Приметивши тела светитеља, хришћани односе њихова тела и сахрањују их. Ликиније, поред свих Господњих призыва и упозорења остаде веран оцу лажи и велики крвник хришћана, погубљен од стране свога бившег сабораца и савладара Св. цара Константина 325. године у Солуну, а два света мученика беху однети реком Фисон, Дунавом, до Царства небеског.

Разлози неприхватања хришћанства од стране Ликинија могу бити вишеструки. На првом месту је можда његово директно учествовање у крвавом прогону хришћана у време Галерија, и његово унутрашње непризнавање овог греха. На другом месту, његов крвави обрачун са свим супарницима и члановима њихових фамилија, а на трећем месту политички сукоб са царем Константином иза кога се, највероватније, крије утицај већ раширене Аријеве јереси. Епископ града Никомидије, Ликинијеве престонице, Јевсевије био је аријанац. Тада притисак

Свети Ермил, фреска, Дечани

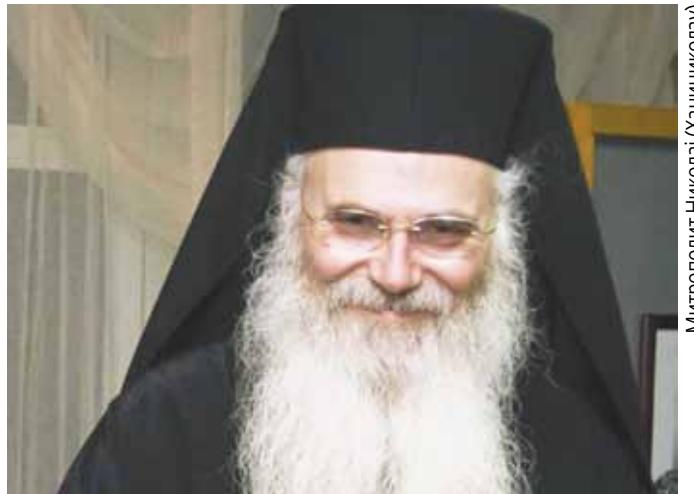
Свети Стратоник, фреска, Дечани

се нарочито појачао после битке код Цибала из 314. године против дојућерашијег савезника, бранитеља хришћана цара Константина, када из дворске службе пртерује све хришћане, док су остали били принуђени да приносе жртве идоловима. Доноси већи број закона о ограничавању слободе хришћана и ограничавању слободно исповедање њихове вере.

Култ светих мученика Св. Ермила и Стратоника заживео је одмах после њиховог страдања. Имена светитеља су грчког порекла, али њихово поштовање је било познато и на Истоку и на Западу. Њихов спомен имамо и у познатом књижевном делу из 17 века *Acta Sanctorum*. На Светој Гори у манастиру Ставроникити, постоји фреска Св. Ермиле и Стратоника где су представљени као мученици са крстом у рукама као знаком страдања. У руској традицији постоји „Ермилдан“ као народни празник. Могуће је да су Руси после покрштавања у 10 веку, добили део светих моштију које су биле разлог појаве овог народног празника, или се можда то десило много раније, пре саме христијанизације Русије, у време непосредно после страдања светих мученика. У Србији постоје докази да се култ њиховог поштовања никада није гасио без обзира што су мошти светитеља током векова биле премештене због сигурности, нај-

вероватније на исток. О томе нам говоре фреске из наших најпознатијих манастира. У манастиру Пећке патријаршије, светитељи су на фресци приказани у тренутку њиховог страдања у реци Дунав. У манастиру Дечани, приказане су до појаса њихове фигуре на једном од лукова у унутрашњости цркве. Позната је и фреска целе фигуре Светог Ермила у манастиру Хопово и његова фреска у манастиру Манасији. Житија која су настала током века утицала су и на настанак служби светитељима. Службе Св. Ермиле и Стратонику налазе се у минејима заједно са службом попразништва празника Богојављења. Редиговање текста на црквенословенском језику извршили су монаси манастира Оптина пустинја, а канон им је написао химнограф Јосиф. Већ 1700 година Св. београдски мученици Ђакон Ермил и војник Стратоник стражаре над Београдом, који је један од параклиса заветног храма Св. Саве посветио њима. На 30 километара од Београда, у селу Брестовић, налази се њихов мартаријум, који је отворен почетком 20. века, и који још чека да постане место ходачашћа и поклоњења светим мученицима који својим страдањем поставише неразрушиви духовни темељ овога града. Дан њиховог прослављања је 26. односно 13. јануара, и 14. односно 1. јуна.

Православно богословље пред савременим изазовима

Митрополит Николај (Хаџиниколај)

Сахрана или кремирање: неповратни заборав или вечно памћење?

Митрополит месотејски и лавреотски Николај (Хаџиниколај)¹

Кремирање упокојених није индивидуално право човека који је већ покојан. Очување његовог тела представља друштвену обавезу поштовања и очувања његове личности... Не може нечије право да буде да га ми спалимо! Није питање да ли неко жели да буде спаљен, него: да ли ће друштво пристати да га спали?

За православну хришћанску веру постоје две основне истине у вези човека. Прва је – да човек има психосоматско биће, и друга – да је његова душа вечна у природи својој. Тело људско је нераскидиво повезано са душом, а душа са божанском стварношћу.

Црква има не само учење о души, него и дубоко искуство о њој. Она има не само мишљење по том питању, него и доживљај истине, чије се откривање преноси не само учењем, него се и ис-

куством потврђује. Црква говори не оно што зна, већ преноси (пресађује) оно што доживљава. Помсматрајући свакога човека, она у њему препознаје не само тело и његово присуство у времену, већ и икону Божију која се одсликава у души његовој и препознаје његове вечне димензије. Како да се Црква одрекне тога?

Човек није само тело, здравље, оно што видимо. Нити је душа, опет, расположење, психичке особине, пројава можданских функција, природни елемент понашања – оно што можемо да схватимо. Ризница људског бића је душа као личност, као слика божанске славе, као самовлашност, као могућност учешћа у вечности, као благодат превазилажења себе. Све што је у вези са душом представља свештени догађај. Тај елемент има везе са

спасењем, освећењем, сједињењем са Богом, са доживљајем вечне перспективе човека. Душа је елемент који, будући да постоји, чини човека свештеним.

Душа је, у том смислу, окружена телом које она преображава у свој храм. Тело, које чува ризницу душе, није за њу тамница. Тело, пак, које у животу нисмо поштовали, нити га из љубави према животу одржавали, које смо, са једне стране, неговали у лабораторијама, али смо га у суштини животним делима упропастили, тело за које је медицина позвана да излечи на њему не само последице природног пропадања, него и у њему неправославан начин и схватање живота; тело које је сама душа наша занемарила, и уместо да заједно са њим изврши свој свештени циљ, оно задовољава сладострасна стремљења и гре-

¹ Завршио физику у Солуну, астрофизику на Харварду, ИМТ у Бостону, медицину – биологију и теологију у Атини. Докторирао у Солуну на тему трансплантације органа. Митрополит Јеладске Цркве од 2004. године. Председавајући Синодске Комисије Грчке Цркве за биоетику. Велики пријатељ и добротвор српског народа. +Еп. Ат.

шна расположења – и то уз прихватање и законито покривање од стране друштва – једноставно је, дакле, да то тело, такво друштво и душа, желе да спале, како би довршили своје дело и уклонили своју нечасност.

За Цркву, ствари су сасвим другачије. Човек, докле год живи, гледа на тело као на жртвеник. Зато и брутална интервенција на њему и потчињење нагонима, који потчињавају самовласност (=слободу), показује непоштовање и представља оскрнављење и грех. Одржавање и храњење тела увек бива уз молитву – молитве за трпезу; стање о његовом здрављу везано је за Свету Тајну Јелеосвећења; размножавање – за Свету Тајну Бра-ка; и на крају, освећење – које се постиже причешћем Христовим Телом и Крвљу.

Када се човек упокоји, његово тело видимо као мошти. Тада се и наше поштовање према телу повећава. Мошти представљају успомену на свештенодејство које се у њему збивало – спасење душе – и подсећање на оно друго, које се сада *незнано* наставља изван њега – прослављење душе. Тело не очекује сопствено уништење, већ своје *грубо облиције* (Мк. 16, 12), пресаздање у *древну красоту*. То је разлог због кога Црква приступа телу са посебним поштовањем и свештеним осећањима. Ми ни зидане храмове не спаљујемо, а камоли храмове душе.

Речено наравно значи не да је тело нешто што не сме да се дотакне и да одричемо било какву интервенцију на њему. Тело је елемент у човеку који је подложен пропадљивости. Природно пропадање је можда најснажнији подсетник на нашу палу природу. Сваки насиљни покрет који заступа ниподаштавање тела, ниподаштава и душу. Зато на телу интервенишемо само када га ле-чимо, заустављајући напредовање пропадљивости, када и колико можемо. Процес пропадања треба да буде потпуно природан и никада принудан. Њега пред-

узима само Бог у околностима о којима Он сам промишља, у оквиру одговорности коју је задао природи. То је други разлог зашто Црква негира спаљивање мртвих. Она препушта природи да преузме одговорност разлагања тела, не спаљујући га, него га остављајући да се угаси. Што значи да од тренутка када природа дозволи да неки део остане, то има свој разлог. Када се и природа одриче потпуног распадања људског тела, зар онда озакоњено спаљивање тела није дело не законитог насиља?

Земни остаци указују на то да су сва тела, са једне стране, истоветна, али и да међу њима има разлике. Мале дечије кости другачије су од костију одраслог човека. Људске кости другачије су од животињских костију. Када се, пак, спале, прах све изједначава. И у случају да се прах не проспе, него да се чува, разлике нема јер су оне (спаљивањем) заувек нестале. Заједно са особинама личности, нестала је и слика човека, макар остатке пепела и не просули; заједно са мрвицама друштвеног поштовања, дефинитивно се брише сваки траг његовог присуства. Егзистенцијална смрт потписала је природну смрт.

Човекови остаци нису сравњење и одсуство, већ идентитет и врсте и личности и његово присуство. Борба за очување земних остатака, моштију људских, у колико год је могуће већој мери на овом свету, подједнако је важна као и потреба да се очува, колико год је више могуће, његов лик у *грубој*. Наше поштовање моштију упокојених потврђује нашу веру у бесмртну душу.

Умрли нису *мртви*, већ упокојени. Полажу се са поштовањем у гроб, окренути према истоку са надом и ишчекивањем свога васкрсења са Христом. Црква свесно одбацује назив „*νεκροταφεία*“ за гробља (тј. места где се мртви са-храњују), и инсистира на називу „*κοιμητήρια*“ (тј. почивалишта). И то чини, не из психолошких разлога – да не бисмо дивљали – већ

из разлога чисто духовних: мртав не значи скончао (=τελειωμένος), већ савршен (=τετελειωμένος). Кончина не значи крај, већ усавршење. Остаци упокојених представљају спомен на њихов прошли живот, сећање на њихово садашње стање, али и подсећање на нашу будућу перспективу, што се никаквим законом не може спалити.

Црква поштује не тело засебно од душе, већ и тело и душу у јединству, човека у целини. У опасности да човек буде заборављен, будући да се његова душа не види, чувамо тело које нас подсећа на душу, не само када је тело делатно, већ и када само постоји. Дефинитивно уништење тела, његово спаљивање, није спаљивање мртвог човека – онога што је сагориво – већ покушај спаљивања његове живе душе – онога што је неуништиво.

Душа живи. Види се по томе што мошти имају живот, наравно не биолошки, већ извесни вид духовног живота који је потврђен. Када имамо личности чији је доживљај духовне реалности био толико снажан, да су још и док су живели у времену и одељаљости овога света, дејствовали на фреквенцијама *грубоја*, онда је њихова смрт – уснуће које се отпечаћује на њиховим моштима. Драгоцено је искуство Цркве, непрестано потврђивано, да велики број моштију показује посебну благодат. Познато је да мошти светогорских монаха, као и других освештаних људи, чији је живот почествовао тело и чија је душа пројавила већу снагу и живост од тела, често задржавају задивљујућу гипкост, сатима после упокојења. Не коче се!

Такође и доказан миомирис, боја воска, чудотворна благодат, као и природна нетрулежност целога тела Светих, елементи неубичајени и природно необјашњиви – очекивани су феномени духовне реалности. Те мошти, за Православно предање и савест, представљају имање драгоцености и од њеног учења; ризнице неопходније

Христос – Победитељ Ада,
средњовековни мозаик

и од њених сасуда. На моштима Светих Мученика постављају се Свете Трпезе. Ако би их спалила, Црква би жртвовала своје Свештене Жртвенике, уништавајући своју животворну утробу.

Душа постоји, живи и препознаје своје тело и после смрти. Она види и може да гледа спаљивање свог тела. Да ли се, дакле, усаглашава? Она сама, у стању у коме се налази, не може да буде оштећена нашим дејствима, па ни када она уништавају њено тело. Међутим, непоштовање према њој штети нама. Етички критеријум, у тако пресудној одлуци за Цркву, духован је, и нема везе са изборима умртвљеног друштва које се одриче сопствене бесмртности, али има везе са жељама бесмртне душе, душе која потврђује своју вечност.

Ако би нас упитали на који начин бисмо желели да са овог света оде неко наш: од можданог удара, престанка рада срца, деформисан опекотинама, или да буде спаљен у пламену и пожару, имам утисак да бисмо признали да је, од наведених начина, најтрагичнији последњи. Природно је за человека, када се опрашта од некога свога, да жели да последњи пут види себи близак лик, а не одвратан, доспео до нечовечног, одбојног и безличног праха. Суптилна љубав тих тренутака изражава се као потреба да се загрли, пољуби, да се насети погледом, да се испољи нежност на телу без душе. Ако нас рањава насиље природе, како ми изабирајмо насиље сопствене самовласности?

Када је нешто што губимо драгоценог, ми се трудимо да од тога задржимо колико год више можемо. Никада не озаконjuјемо насиље ниподаштавање последњег непроцењивог његовог остатка.

Одлука да на нашим гробљима нема места, равна је увреди. Ако немамо, онда да направимо. Јубав прави и место и услове. Хришћанска потреба никада није суштинска, и увек потврђује тесан простор у срцу. Потреба за поштовањем је много већа за онога који додељује, него за онога који прима.

Овако како иде друштво, не да ће имати само недостатак простора, него неће моћи да нађе ни људе који би сахрањивали, можда и кремирали, упокојене. У непрегледном *стварачком* *дому* нашег „цивилизованог“ света, у коме постоји тенденција да младих буде мање него стarih, а рађања много ређа од смрти, биће мртвих које неће имати ко да сахрани. Уместо да се наше друштво заинтересује за почетак живота, на пример, за демографски проблем, превише се занима за крај, кремирање. Исти менталитет који избегава рађање, то јест живот, такође одбације старе, предлаже еутаназију, не подноси упокојене, одриче се стварања и изабира кремирање. Тај менталитет потписује дефинитиван крај краја, крај сврхе, крај человека.

Они који су пренебрегли право человека на Бога и погазили неотуђива Божија права на человека, само они могу да се позивају на такозвана људска права, да би озаконили своје непоштовање человека.

Кремирање упокојених није индивидуално право человека који је већ покојан. Очување његовог тела представља друштвену обавезу поштовања и очувања његове личности. Није могуће да се вольја једног – макар се то назвало и правом – сукобљава са потребом поштовања целине. Не може нечије право да буде да га ми спалимо! Није питање да ли неко жели да буде спаљен, него: да ли ће друштво пристати да га спали.

Кремирањем упокојених друштво потписује сопствени крај: своје поништење. Друштво које не прихвати человека ни у болести, ни у слабости, ни у смрти, друштво које спаљује своје упокојене, друштво које уништава спомен живота и сећање на своје чланове – њихове мошти – друштво које почетак человека чини вештачки и технички, и његов крај дефинитивним и неповратним, друштво које се одриче даха вечности и барикадира се у загушљивом простору пролазности, какве везе то друштво може да има са животом? Чак су и атеисти наглашавали сећање на своје земаљске богове мумифицирајући њихова тела (случај са Лењином), или где то није било могуће, правећи скулптуре и лажне слике. Изгледа да су резултати хуманости без Бога, цивилизације без вредности и нихилизма без сврхе, резултат збрке атеизма – нестајање человека, спаљивање његовог последњег остатка. Спаљивање упокојених води у спаљивање људског достојанства.

Након свега реченог, не да Цркви није допуштено, него она не може, и одбија да прихвати просто употребно, а нимало убедљиво, решење минорне практичне тежине, и да жртвује доживљај свог поштовања божанствености личности свакога человека, шта више, человека кога је она у својој крстерији крстила, почаствујући истовремено и душу и тело. Оно што је *највеће* не може да се покори ономе што је *најмање*. Немогуће је да онај који верује у Христа и Цркву и прихвати њен предлог живота, који доживљава стварност душе и поштује человека – не поштује и тело. Телу је од стране друштва потребно више части и поштовања после упокојења, више од свег старања и заштите које је оно примило од самог человека током његовог живота.

Превео са туркој

Дејан Ристић, Призрен
Ускршњи посми, 2017. Џ.

Топлички устанак – нејач против сите и оружја (25. део)

Сељак разапет на крсту

Антоније Ђурић

Једном домаћину из Раче код Куршумлије Бугари су натоварили на леђа велики крст да би га потом на њему разапели у селу близу Ниша

Какве су злочине починили окупаторски војници види се из докумената које је утврдила и описала Међународна комисија у којој су, поред три Србина, били још и француски делегат Бонасије и енглески Х. Б. Мен, а која у својој књизи о Топличком устанку наводи и др Миливоје Перовић. Ево најпре изјаве сељака Данета Ђорђевића пред овом комисијом:

„У месецу новембру 1915, то јест у моменту инвазије руље, три бугарска официра дошла су у моју кућу где се налазила моја фамилија коју су сачињавали моја жена, моја ћерка од 12 година и моја два мала сина. Ја сам био осумњичен што сам имао брата у српској војсци. После дужег испитивања, у моме присуству и пред мојим очима и очима моје деце сва три бугарска официра су силовала моју жену. Затим су то учинили и са мојом ћерком упркос њеног детињег доба и њене вриске.

После овога они су питали моја два сина, од којих је један био стар седам а други девет година: „Ти ћеш бити једнога дана српски официр?“ Пошто су добили потврдан одговор, бугарски официри су им закренули вратове једноме на десну, а другоме на леву страну. Пошто су издржали још многа оваква мучења, моја жена, ћерка и синови помрли су за непуну годину дана. Ни ја више немам разлога да живим...“

Остало су многа згиришта села где ни петла више није било да запева, а у оним селима где је остало живе чељади није их било доволно да сахране мртве. Марта 1917. Бугари су запалили и потпуно са земљом сравнили село Гајтан и на једној гомили побили око 200 душа, а највише жена и деце. Наводи се да је том приликом убијено 20 трудних жена, и да је следећег јутра поред једне жене нађено њено мало дете, које је чудом остало живо, како грчевито покушава да сиса груди своје мртве мајке.

Вешање – као начин убијања

Слично Гајтану пострадала су села Шишава и Ломница у власотиначком срезу у којима је сав народ побијен и расељен. Село Барје у лесковачком срезу пострадало је још трагичније – у једну кућу Бугари су затворили 42 лица, међу којима је било десет дечака и једна жена, кућу су затим запалили, те су сви они јадници у њој изгорели.

Такође су у селу Александровцу код Прокупља у једној кући запалили 27 душа. Кућу је опколио ланац војника и цело село је слушало како су ови јадници вриштили, сагоревајући постепено.

Нешто слично дододило се и у селу Црној Бари у власотиначком срезу.

У Сурдулици су српске жене, које су долазиле издалека да траже своје, биле примораване да играју коло баш на месту где су њихови мужеви, браћа и синови били закопани.

У Житном Потоку су живу одрали мајку Петра Стаменковића. У селу Грбуру ставили су на ватру казан воде и у њега стрпали живог Аврама Тодоровића и, док се овај кувао, мрцварили га бајонетима.

У Течану су обесили стрмоглавце Јосипа Филиповића, подложили под њим ватру, и док се он прљио, Бугари су га кундацима и штаповима ударали по глави „да истресу чађ“.

У Грабовници су вешали људе стрмоглавце и љуљали их на тај начин што их је један мотком ударао с једне, а други с друге стране.

У селу Свињишту две жене су везали за колац и живе запалили.

У селу Петровцу Бугари су девојчици Ивана Петровића забијали под нокте запаљено иверје. Децембра 1917. године свезали су једним конопцем 57 људи, жена и деце, тукли их и мрцварили цео дан, а увече оставили целу ноћ на снегу те су многи од њих ујутру осванили смрзнути.

У селу Доњој Бејашици Бугари су скинули голу Марику Нешовић, оборили је на земљу, пробили јој кроз уста зашиљени колац и тако је приковали за земљу.

Крсману Милекићу из Добротића одсекли су десну руку и дали му је да је за Прокупље носи у левој.

Један бугарски комитски војвода силовао је Дару Каличанин из Коњуше, а затим је, нагу, тукао конопцем који је претходно умочио у топлу воду и на коме су били завезани чврлови. Тукао ју је по голом трбуху све док жени није ударила крв на уста, а он пио и певао док би се она повратила, па опет настављао да туче.

Силовали су мајке и ћерке

Бугари су грејали пијуке и њима пекли сељаке, а после их тукли по тим ранама. На друге људе су пуштали огромне полицијске псе који су их растрзали.

Жене су такође пропатиле као и људи, и више него то, оне су пропатиле „све што једна жена може да претрпи“. Јер, збила, жена је подложна физичкој тортури као и човек, али срамоти и душевним патњама њиховој није било краја. Војници су их одводили у касарне и тамо држали све док јаднице не би полуделе. Убијали су их ако су се браниле од силовања. Силовали су девојчице од осам и испод осам година, а оне су после тога умирали. Силовали су их, затим садистички мучили, убијали или бацали у ватру.

У тим крајевима има доста села где ни једна жена није остало а да над њом није било извршено насиље. Мајке су силовали у присуству ћерки и ћерке у присуству мајки. Бугарски пуковник Чавдаров одабрао је све заражене војнике и послao их да силују невине девојке.

У селу Петровцу бугарски подофицир Фердинанд Маура, са четири своја војника, ухватио је ћерку Станије Бошко-

вић, свукао је голу, свезао и, пошто ју је тукао по stomaku, пустио на њу псе...

Вучко Васиљевић из Свињишта четири пута је тучен мокром троструком камцијом, његов осмогодишњи син обешен стрмоглавце, а жена и свастика силоване па упрегнуте у плут да ору...

Риста Лакетић из Дегрмена натеран је да једе печено срце свога сина...

У селу Белој Води, у кући Милачића, покупили су жене из те породице па их ондаpekli на ватри, а кад би се оне онесвестиле избацивали су их напоље у снег. То је ишло редом: једне су пекли до несвести, затим избацивали у снег и одатле узимали друге које су већ биле онесвешћене те настављали да их пеку. Биле су и три девојчице од 13, 14 и 15 година и три старије жене од којих једна од 64 године. На оваквим страшним мукама три од њих су умрле исте вечери.

Једном сељаку из Раче код Куршумлије направили су крст, натоварили му га на леђа, јадник га је носио тако више од 60 километара до близу Ниша где су га, у селу Чокоту, разапели на тај исти крст.

Играли коло поред жртава

Најбољнији тренутак за време окупације у Сурдулици овако је описан од једног очевица:

„... Али помоћ није долазила ни са једне стране. И док је ватра гутала села, сељаке, опљачкане и злостављене, гонили су војници у затвор и осуђивали на смрт. У оваквој ситуацији, усрд овог ужаса, залупао је добош у Сурдулици, позивајући све становништво да дође на играње на градском тргу. Онај који се не одазове позиву биће оптужен за издају и предат војном суду. Уплашено становништво се сакупило у центру града. Тада стигоше бугарски војници из суседног гарнизона са музиком на челу. Њихов командант, пошто је музика почела да свира и војници почели да играју, позва људе и жене да играју са њима. Нарочито и упорно је тражио да играју жене које су биле у жалости и није се хтео удаљити од тог места док није видео да су жене почеле да играју. Оне су играле плачући, а присутни су плакали са њима. То је био најбољнији моменат за време бугарске окупације...“

Трудне жене су ударали бајонетима у stomaku „да се не роде ти српски кучићи“.

Бугари нису волели да убијају пушком јер се „арче патроне“, а и „прави се галама“ – њихово омиљено средство био је нож. Затим је био чуven систем убијања мотком коју су звали „бела пушка“. Оборе човека, обично на неку крљу, па затим туку мотком све док не изгуби свест, а онда поливају водом да се јадник освести и настављају да бију док не издахне. Било је тако људи који су пре смрти издржавали и по сто удараца.

Спасоше нас дукати

– Било је то мучно време, али и време којим се треба поносити – започео је своју исповест Матеја Степановић из Гргора.

– Зашто помињем понос? Управо зато што смо сви били устанци: бабе, старци, деца, девојке. Ко није био драстасао пушци, чувао је стражу, преносио поруке, доносио храну и воду.

• Вама је тада било седамнаест година...

– Да, али сам био с пушком у руци! Био је и мој брат Марко. Он је, истина, био годину дана старији од мене. Најпре смо били код четовоће Милоша Милошевића, потом код Косте Војиновића. Мој отац је био кмет грурске општине, а председник

је био Војин Пантић. Отац је, иначе, био болешљив, није био кадар да узме пушку. Зато га је Војиновић и поставио за кмета, а дотадашњег предсеника Тозу Обрадовића и кмета, који се звао Славко, повео са собом на ратиште... Мислим да се Славко презивао Божић. Мој брат и ја били смо у борби за Блаце... После смо јурили Швабе према Јанковој клисури...

• За то време, Аустријанци и Бугари су хватали готоруки народ по селима и убијали?

– Да, успели су да ухвате жене, старце, малу децу, њих око 200, одвели их у Разбојну и ту побили...

• Како су их убијали?

– Неке су стрељали, друге повешали, треће побили ножевима. Кад су наишли Бугари, с њима смо водили борбе на Муљевској чуки, Копаонику, у Блажеву, Ђерекару, Пачарађи...

• Са Војиновићем су биле и неке жене?

– Била је Даница Димић из Блажева. Жена – јунак! Била је и њена кћерка, само не знам тачно како се звала. Обе су погинуле са Костом Војиновићем. Наше расуло је почело пре његове смрти. Много је народа побијено и људи су гледали како да спасу своје породице...

• Како је погинуо ваш брат?

– Лудо, као што могу да гину наивни дечаци. Пало му на памет да отрчи кући да се пресвуче. Ту га ухвате Аустријанци и Бугари и одмах убију... Убијали су редом кога су год ухватили. Неке су живе кували у казанима. У Кутловцу је било неколико таквих казана. Само на том месту том грозном смрћу завршило је двадесет шест људи...

• Како сте преживели?

– Месецима сам се крио по планинама. Дошла је зима и више се није могло. Једне вечери ме, ипак, ухвате. Мене и оца. То је било једно бугарско потерно одељење. Старешина тог одељења рече моме оцу: „Дедо, да нам даш паричке, па ће те оставимо живога и тебе и сина ти. Ако немаш, ће утепамо све...“. Мој отац однекуд донесе неколико дуката и нешто новца и даде му. Његови војници били су околу, тумарали су по кућама. Мене онај старешина поведе до забрана и рече ми: „Ја ћу ти пущати два патрон, а ти се раскрили и бежи тука, тука, там да те не уфати војска...“. Тако је било. Бежао сам неком косином и скривао се...

• Да ли је Војиновић убио неког од наших људи?

– Ја знам за двојицу. То су браћа Рифуновић, један се, знам, звао Стеван, другом сам заборавио име. Они су били из села Рашице код Музача. Војиновић је несумњиво утврдио да раде за Бугаре, па је послао своје људе да их на препад ухвате. Стреляо их је, одмах после саслушања, у Великој Каљаји...

• Ко је убио браћу Ранђела и Момчило Цветковића?

– Комите! И они су сарађивали са Бугарима. Откривали су склоништа комита и њихове положаје. Кад су убијена два бугарска војника, Ранђел и Момчило Цветковић су открили потерним одељењима ко их је побио, па су они убили много најших људи и запалили Гргоре... Убрзо после тога, чим се сазнало за њихову издају – ликвидирани су...

• Кажу да је само једна кућа у Гргору поштеђена паљења?

– И то је истина. То је била кућа Јосе Симића, који је био комита код Косте Војиновића. Мислим да је та кућа случајно поштеђена. Међутим, чим су протуњала потерна одељења, Јосе Симић је дошао у Гргоре и – запалио своју кућу. Рекао је: „Кад су све куће изгореле, нека гори и моја...“

– наставиће се –

Уништавање баштине у Сирији и Ираку

Стратегија иконоклазма модерних времена

Милена Стефановић

Постало је уобичајено драматично ишчекивање последица које може да проузрокује боравак једне организоване групе која сеје терор и деструкцију, као што је тзв. Исламска држава, како за цивилно становништво, тако и за предмете културне баштине.

Последњих година уништавање баштине у Сирији и Ираку, постало је тужна свакодневица. Нажалост, амплификација разарања се шири и протеже до Египта и Либије. Ипак, очигледно је да се најжећи напади дешавају на библијским територијама Близког истока.

Постало је уобичајено драматично ишчекивање последица које може да проузрокује боравак једне организоване групе која сеје терор и деструкцију, као што је тзв. Исламска држава, како за цивилно становништво, тако и за предмете културне баштине. Све то пратимо преко модерних медија. Дижу се у ваздух и руше булдожером остаци цивилизација стarih неколико хиљада година које су, иако оштећене зубом времена и осталим неповољним околностима, опстале толико векова, док се мањевима уништавају првенствено лица и главе скулптура у музејима. Ситнији предмети се узимају и продају на међународном илегалном тржишту антиквитета, а иза њих остају та места неизаштићена и препуштена другим плачкашима. Након поновног уништавања у Палмири (сл. 1), УНЕСКО овај вид насиља трети-

ра као нови ратни злочин. Они се не обазиру, и сада је актуелно разарање Нимруда, древног града асирског царства.

Драматичан деструктивни чин и спектакл, главна је одлика данашњих иконокластичара. Појава да уништавање помно прати камера је нешто сасвим ново. Гледалиште се шири на нову онлајн публику која прати савремене иконокласте који траже, али и привлаче пажњу. Они шаљу пропагандни видео уз текст којим образлажу „исправност“ свог поступка. Уништавањем идола, који су у прошlostи били поштовани уместо Алаха, они сада следују пророка Мухамеда који је то исто радио заједно са следбеницима на путу за Меку.

Невероватно је да талибани организују туре за западне новинаре, да би потом сви видели уништавање скулптуре Буде у Бамијану у Авганистану 2001, или рушење статуе Садама Хусеина 2003. године у Багдаду. Све то постаје препознатљива слика, ухваћен „перформанс“ на филмској траци. Циљ иконоклазма је да систематски затире путем јавног уништавања или десакрализације простора, као што су то манастири у Малаули.

Малаула је град где је времестало. За Сирију, он је симбол слободе вероисповести и хришћанског трајања од најранијих времена. Оаза хришћанске древности, једино место на свету у коме се још увек говори арамејски, језик којим су говорили наш Господ и апостоли. У њему је живело већинско хришћанско становништво заједно са муслиманима у мирној заједници, што не одговара стремљењу радикалних сунита који желе да претворе Сирију (и не само њу) у земљу једне вере. Сам председник Башар ел Асад и његова породица припадају алавитима, религијској грани шиитског учења ислама (мада, према исламском теологу из XIV века, сунити Ибн Тјимију, алавити су се отцепили од ислама и постали посебна религија – мешавина ислама, хришћанства и преисламских веровања) која чини 11% становништва Сирије.

Упавши у Малаулу у септембру 2013. године, ова екстремна група је све цркве делимично оштетила и запалила. Најстарије светиње (сл. 2), међу којима су Црква Св. Сергија (Mar Sarkis) и Вакха (Mar Bacchus), датиране још из времена пре одржавања Првог Васељенског сабора у Ни-

Слике:

- 1.** Византијска црква Св. Симеона Столпника, око 475. године, 35 km од Алепа. Остаци стуба на коме се подвизавао Св. Симеон су минирани и растуристи на парчиће. Године 2013. су је користили као камп за обуку терориста (извор: FB Syrian Churches)
- 2.** Тетрапилон означава центар града, срушен експлозивом; Палмира, основана у II миленијуму пре Христова (већина стубова су реплике, плафон је оригиналан) (извор: Wikimedia)
- 3.** Црква Св. Сергија и Вакха, IV век (извор: Khaled al Hariri / Reuters)
- 4.** Стуб Св. Симеона

кеји (што се тумачи по кружном олтару који је забрањен те 325. године на Сабору), или Св. Текле (Mar Takla), тешко су оштећене. Иконе, иманентне компоненте сакралног простора су оштећене, преполовљене, у њих је пущано или су спаљене, бачене на под заједно са крстовима и богослужбним књигама. Исход окупације, која је трајала осам месеци, је да се број становника од 12.000 пре рата свео само на 1.000 душа.

Међу новинским кућама постојало је мишљење да не би требало преносити, тј. делити садржаје уништавања предмета и погубљења, јер се тиме њима обезбеђује публика, а ширење садржаја моћно је оружје којим се шири страх и ужас. Ова група, свакако, користи жељу медија за актуелношћу и преношењем вести са ратног подручја. Древни иконоклазам плус модерни клик на рачунару.

Рат и промена политичког контекста (борба против секуларних влада) је покренуо иконоклазам. Дошло је до успона радикалног ислама, од Муслиманске браће до исламске организације која себе назива „Исламском државом“. Идеологија организације посебан нагласак ставља на уни-

штавање археолошких налазишта (паганских храмова), библиотека (старих рукописа), хришћанских цркава и древних манастира заједно са иконама. Једноставно, уништавање симбола оних који су ту били пре, који представљају културну баштину очувану стотинама и хиљадама година.

Уништавања је било и код нас у последњем рату, и на Косову и Метохији у том истом циљу затирања и брисања присуства кроз уништавање културне и духовне баштине. Мада, скрнављење гробова је вид насиља којим се слике и имена Срба са надгробних споменика руше и ломе као политички вид иконоклазма.

Иконоклазам није нова појава наших дана. Има своје историјске корене. Од VI века пре Хр. и уништавања нубијских статуа у Египту, разбијања симбола нове монотеистичке религије фараона Ехнатона, кроз наруживање и избацање икона из цркава и њихово уништавање у касном средњем веку кроз покрет реформације и пуританизма, и свих могућих ратова и револуција до данашњих дана. Сада се догађа његова поновна актуелизација.

Њихов *raison d'être* уништавања је мотивисан Кураном, тј. грехом идолопоклонства. Све у складу са визијом раног ислама и враћањем на његову „чистоту“ из VII века, да се осим Алаха, ништа и нико не сме дубоко поштovati. Стога, све немуслиманске структуре су споменици идолопоклонства. За њих као суните, следбенике строге салафистичке доктрине ислама, поштовање муслиманских гробница као светилишта је идолатрија коју они називају ширк (*shirk*), јер то није у њиховој традицији. Уништавају скулптуре (фигуре) било које врсте на било ком месту, шиитске цамије и светилишта, као гробницу једног имама у Мосулу која је у XIII веку преживела монголску инвазију, али њихову није. Сада су успоставили и „калифат“.

4

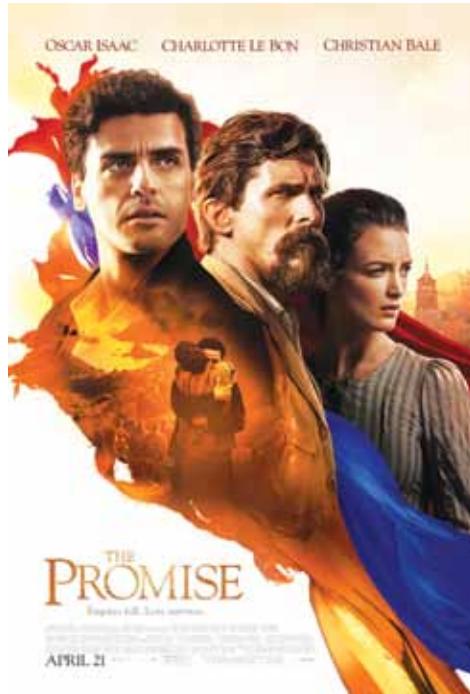

Ово нас води на саме почетке. Иако јудаизам и ислам забрањују сликање Бога и његових светих људи, када се помене реч – иконоклазам (грч. *eikon klastes*, разбијање слике, лика) прва помисао је уништавање икона у Византији VIII и IX века, када је и појава ислама, како се у науци сматра, непосредно утицала на тадашњи став према иконама. У нашој свести остао је најјаче забележен тај период икономаџије (= борба за иконе) и жилавост у дуготрајној тешкој борби за њихово поновно успостављање у верском животу, али и последица које је оставио на уметност иконописа.

Као појава, иконоклазам је оставило трага до модерног доба, појављујући се повремено у историји човечанства, и као инспирација уметника. Модерна уметност баштини ове догађаје који су се дододили не само у Византији, већ и у Западној Европи у доба реформације. Интересантно је да су, како пише Карташов, неки протестантски и совјетски историчари, цареве иконоборце представљали као модерне и прогресивне реформаторе.

Иконоклазам као појам, представља намерно уништавање икона, симбола и споменика из првенствено верских, али и политичких и естетских мотива, што би се могло подвести под секуларни иконоклазам.

Све до XX века – када модерни уметници попут Јоко Оно, Густава Мецгера, Џека и Дина Чепмена, Алана Џонса (1969) користе деструкцију као креативне сile разарања, идеју уништавања као облик промене, стварања. ■

Спалити пре гледања

Данко Стражинић

Да је филмска индустрија једно од важних попришта за различите политичке агенде, одавно није ништа ново. Пример филма „Обећање“ (The Promise, 2016) редитеља Терија Џорџа, доноси нову димензију на том пољу упливом друштвених мрежа.

Уколико савремени гледалац жели да се обавести о неком филму као и његовом квалитету, најчешће ће информације потражити на интернету, а посебно на сајту Филмска интернет база података (Internet Movie Database, IMDb). Реч је о најпопуларнијем сајту када су филмови у питању. На тој интернет страници просечна оцена се образује на основу реакција посетилаца сајта који не морaju нужно бити они који су филм уопште и погледали, што отвара и питање кредитабилитета самог сајта. Добар пример за то је прошлогодишњи филм „Обећање“ (The Promise, 2016), који је за врло кратко време од премијере на Међународном филмском фестивалу у Торонту у септембру прошле године и након свега три, а за ограничен број гледалаца организованих пројекција, до-

био чак 86.000 оцена, при чему је више од 55.000 имало вредност 1, док је тридесетак хиљада носило оцену 10. О чему се заправо ту ради и шта је разлог за овакав број и однос оцена?

Фilm прати љубавни троугао између Парижанке Ане (Charlotte Le Bon), студента медицине Микаела (Oscar Isaac) и америчког новинара Криса (Christian Bale) у Османском царству током Првог светског рата. Бурни историјски догађаји чине одличну позорницу за динамичну љубавну причу. Таква врста заплета није по први пут екранизована (нпр. „Доктор Живаго“, „Енглески пациент“, „Перл Харбур“, итд.) што се показало врло пријемчивим за публику. Међутим, ствари постaju сложеније када пред гледаоцима почину да се одвијају сцене које показују однос османских младотурских власти према сво-

јим, вековима оданим, поданицима Јерменима. Реч је о догађајима које од оснивања до данас ниједна влада Републике Турске није спремна да назове именом за које се сами Јермени залажу, а то је геноцидом над Јерменима (1915–1923), за чију потврду су многи истраживачи – међу којима и неки из саме Турске – нашли обиље историјских доказа. Управо двоје главних јунака Микаел и Ана су Јермени, који уз помоћ Криса покушавају да спасу Микаелову породицу и сународнике од систематског насиља које је у филму приказано.

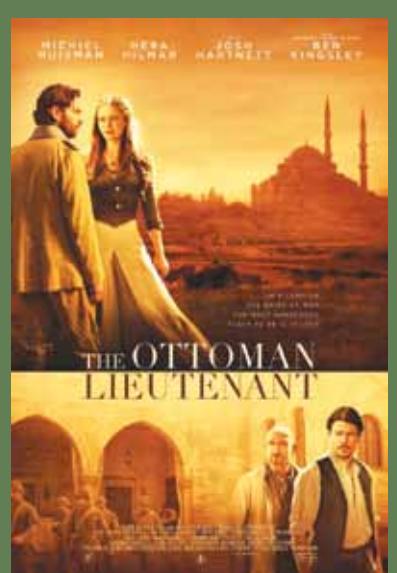
Начин на који је у филму представљена историјска позадина указује зашто је ово остварење морало да буде финансирано без учешћа великих холивудских кућа. За овај, један од најскупљих филмова у независној филмској продукцији (буџет од скоро 100

милиона долара), новац је обезбедио филмски mogul јерменског порекла, сада већ покојни, Кирк Керкориан. Иако размрре догађаја дају материјал да се направи блокбастер, разлози политичке природе онемогућили су да се у продукцији великих холивудских студија сними филм о тим историјским догађајима. Ради се о вишедеценијском отпору и дипломатским притисцима Републике Турске и њене дијаспоре да се тако нешто не деси. У новије време овакви притисци онемогућили су Силвестера Сталонеа да екранизује чувену књигу антихитлеровца Франца Верфела (Franz Werfel) Четрдесет дана Муса Даја, која говори о отпору Јермена османској војсци на Мојсијевој гори (Муса Дај) током лета 1915. године. Та историјска епизода је једним делом послужила и као инспирација за филм „Обећање“, који је према сведочењу редитеља Терија Џорџа (Terence „Terry“ George) сниман, такорећи, у полујности и са појачаним мера ма безбедности. Тако се и на примеру овог остварења показало да је филмска индустрија једно од важних бојних поља око признавања или порицања геноцида над Јерменима.

Међутим, са завршетком снимања филма не престају потешкоће већ се битка преноси на поље дистрибуције. Епизода са почетка овог текста управо указује да је у случају филма „Обећање“ вероватно реч о организованој кампањи да се филм дис кредитује пре него што се крене са његовом широм дистрибуцијом, иако је остало отворено питање од стране кога. На тај начин се желело да се могући дистрибутери широм света обесхрабре да уопште разматрају да откупе и представе филм публици у својим земљама, као и да се могући гледаоци доведу у заблуду о квалитету филма. Интернетским жаргоном речено, у питању је школски пример ботовања. Са друге стране, и реакција на

Још један филм из прошле године, „Османски поручник“ (The Ottoman Lieutenant), такође за заплет има љубавни троугао, у овом случају између Американке, медицинске сестре Лили (Hera Hilmar), америчког доктора Џуда (Josh Hartnett) и поручника османске царске армије Исмаила (Michiel Huisman) и исту историјску позорницу. Овај турски „одговор“ такође је финансиран из независних извора (појединци из света филма, телевизије и маркетинга). Упркос томе што садржи сцене у којима се види да турски војници убијају Јермене, филм догађаје приказује држећи се турског званичног наратива према којем се радило о колатералним жртвама самог светског сукоба, како међу Јерменима, тако и међу Турцима (којих је неспорно и било). У филму је акценат и на јерменској побуни у граду Вану, јер тај догађај чини окосницу турског става и узима се као оправдање за репресију над Јерменима. Приказивање филма у ограниченом броју биоскопа отпочело је 10. марта.

негативно оцењивање и кампања да се филм безрезервно похвалије може се посматрати на исти начин. Велике компаније са јаком дистрибутерском мрежом које имају пословне интересе у Турској, нису вољне да улазе у овакве ризичне подухвате. То потврђује пример филма „Арапат“ (2002), када је у једном тренутку оборен интернет сајт Мирамакса и Дизнија (Brent Lang, ‘The Promise’: The Armenian Genocide Epic Kirk Kerkorian Spent a Fortune to Make, *Variety*). Доступне информације указују на то да је посреди деловање у оквиру шире кампање за порицање геноцида над Јерменима, која је нарочито била снажна у години обележавања века од почетка извршења. Кампања је довела до тога да се, упркос озбиљно научној продукцији о тим догађајима, мало писало или су на ту тему најчешће писали само они који су јерменског порекла (Dr. Stefan Ihrig, Genocide Denial Goes Viral: ‘The Promise’ And The IMDB, *Forbes*).

Што се даље судбине филма „Обећање“ тиче, за сада је једино познато да ће бити дистрибуиран на америчком тржишту путем компаније „Open Road Films“ и да се са приказивањем почине 21. априла, три дана пред обележавање годишњице. Како ће се ствари развијати у остатку света, остаје да се види. За очекивати је да када се филм појави у биоскопима, расправа добије на интезитету. Ипак, не треба олако прихватати сугестије какве је америчким гледаоцима дала новинарка *Va-шинишона поста* Ванеса Џ. Ларсон (Vanessa J. Larson, *Hollywood takes on a tragedy of history – in films from opposing viewpoints*) да, уколико их ова два филма подстакну, сами изврше увид у историјска факта и донесу закључке о тим догађајима. Без обзира на то како ће се ово остварење са чисто филмског гледишта некоме допасти или не, не може се очекивати од сваког гледаоца да буде стручно оспособљен да о овим историјским збивањима даје критички утемељен суд.

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пејровић

ЊУЈОРК

На Академији Св. Владимира

У среду, 29. марта 2017. године, Епископ источноамерички Иринеј, у пратњиprotoјереја-ставрофора др Владимира Вукашиновића, редовног професора Литургике и Историје црквене уметности на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, посетио је Православну богословску академију Светог Владимира у Њујорку.

Извор: Епархија источноамеричка

НЕМАЧКА

Четврти број часописа Сабор

Изашао је нови број часописа *Сабор*, духовно-информационог гласила Епархије франкфуртске и све Немачке. У низу текстова који прате празник Вакрења Господњег доминира главна тема о Крсту Христовом и његовом значају за људски род, те литургијске теме – о важности причешћа, изворном смислу и значају литургијског живота.

Извор: Епархија франкфуртска и све Немачке

Покажање у причи о оцу и два сина

У присуству Епископа шумадијског Јована, 2. априла 2017. године одржано је четврто у циклусу Васкршњих предавања у манастиру Дивостину. Предавање под насловом „Показање у причи о оцу и два сина (Лк. 15, 11–32)“ одржао је др Владан Таталовић, доцент на Катедри за Нови Завет на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Предавач је представио protoјереј-ставрофор мр Рајко Стефановић, професор у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

Предавач је указао на важност литерарног контекста ове јеванђељске приче за њен смисао и тумачење. Прича о расипном или блудном сину налази се у низу од три приче, иза прича о изгубљеној овци и изгубљеној драхми, а све три Христос назива једном причом која је одговор на укор фарисеја што са цариницима и грешницима једе и пије. У прве две је очигледно да је акценат на активности онога који нешто проналази и спасава. Но, тај низ нам говори да је и у трећој нагласак на спасавајућој љубави очевој. Показање је двосмерни процес кретања од тачке када долазимо к себи до тачке када бивамо прихваћени, загрљени, уведени у дом за трпезу. Кључни момент који сина покреће ка оцу је сећање на радост у дому оца свога. Огромна очева жртва, истрчавање у сусрет сину и враћање у претходно достојанство значе спасавање сина, његово проналажење. Димензије и синовљевог преступа и очеве жртве су разумљивије из познавања културолошког и социолошког контекста еванђелске приче. Међутим, реакција старијег сина нам говори да он, боравећи у дому очевом, нема осећање односа, љубави, припадања дому, што га своди на ниво слуге. Пакао немања љубави и одбијање примања брата у дом, не да му да уђе на гозбу. То је Христов одговор фарисејима који га оптужују. Прича нас подстиче на преиспитивање да ли нам је слободно даје Божије примарна у животу, да ли смо способни да прихватимо Божију љубав према људима око нас, упозорава на опасност своје вере на вршење заповести.

Професор Таталовић је нагласио да Христос доноси једну нову врсту слободе, слободу не избора, него слободу од избора, од тескобе избора, слободу предавања некоме у односу љубави. У ту нову слободу улази млађи син, она остаје и као позив старијем, а и свима нама.

Анастасија Луковић, игумана манастира Дивостин

КРАЉЕВО

Жички благовесник (април-јун 2017)

Из штампе је изашао нови број часописа *Жички благовесник* – за април-јун 2017. године. Часопис је са неколико текстова тематски посвећен празнику Вакрења Христовог и припреми за њега. Текстови из области богословља, биоетике, историје, социологије,

књижевности, као и дечјег стваралаштва, чине заједнички допринос аутора, међу којима се поред теолога налазе и људи који се баве другим областима.

Уредништво часописа позива ауторе да својим радовима учествују у заједничкој делатности *Жичког благовесника* на духовној изградњи Цркве Христове. Радови за наредни број су потребни до 15. маја 2017.

Учење Отаца о очовечењу и васкрсењу Сина Божијег

Дана 9. априла 2017. године, у присуству Епископа шумадијског Јована, одржано је пето, последње у циклусу Васкршњих предавања у манастиру Дивостину. Предавање под насловом „Учење Отаца о очовечењу и васкрсењу Сина Божијег“ одржано је ђакон др Здравко Јовановић, доцент на Катедри за патрологију на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Предавач је представиоprotoјереј-ставрофор проф. др Зоран Крстић, шеф Катедре за канонско право на ПБФ УБ.

Предавач је објаснио зашто се питање оваплоћења Сина Божијег не може посматрати ван учења Православне Цркве о стварању. Бог је све створио *ex nihilo*, покретом своје слободне воље, која је узрок постојања творевине. Међутим, круна свега створеног, човек, одбио је заједницу са Богом, а последица је повратак ка небићу. Бог му, по љубави, шаље Сина свога, а не нове законе. То није етичко, већ онтолошко питање и зато су Оци били веома осетљиви на бројне христолошке јереси. Уколико се оваплоћење не схвати у свој његовој реалности, то постаје и сотириолошки проблем. Творевина без телесне и крвне заједнице са Творцем не би могла да постоји вечно. Крсна смрт Христова суштински руши јелинско схватање смрти, као избављење од тела. Смрт је у хришћанској поимању, највећи непријатељ, она је одвајање од Бога. Вајарење је нови стваралачки чин Божији, Бог пресаздава све што је створио, призива у вечно постојање не само душу, већ и тело. Наше телесно вајарење значи преобразај читаве творевине. Према Халкидонском оросу, у ипостаси Сина Божијег су сједињене две природе, божанска и човечанска и то несливено и нераздељиво, где нераздељивост осигурује љубав, а несливеност слободу.

Предавач је нагласио да ми можемо реално да учествујемо у Христовом Вајарењу и то кроз живот у Цркви. Да бисмо избегли судбину творевине, а то је умирање, трулеж, распадање, нестајање, потребно нам је ново рођење, не више из материце жене, већ из материце Цркве. Христос, прворођени из мртвих, залог је нашег вајарења, Њему се присаједијујемо и Њиме је време вајарења и Царства Божијег у историји већ почело. Христос је победио ћавола, грех и смрт. Наше је само да у тој победи одлучимо да учествујемо.

Анастасија Луковић, игуманка манастира Дивостин

Световасилијевска литија, преко Царевог моста и Пандурице до манастира најбрже је за 1:16:42 истрчао Баранин Драгољуб Копривица, који је уједно тријумфовао у мушки и конкуренцији ветерана, док је најбоља црногорска атлетичарка Слађана Перуновић победила у женској конкуренцији, а можда једну од захтевнијих стаза на свету кад су у питању полумаратони завршила је за 1:26:36. Полумаратон је трчало око 300 полумаратонаца.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

ПОДГОРИЦА Теологија - Икономија - Литургија

Епископ умировљени захумско-херцеговачки и емеритус Православног богословског факултета Универзитета у Београду др Атанасије Јевтић одржао је 9. априла 2017. године у Саборном храму у Подгорици предавање на тему „Теологија – Икономија – Литургија“.

Ово предавање последње је у оквиру циклуса предавања одржаних током овогодишњег Васкршњег поста при Саборном храму Христовог Вајарења у Подгорици. Предавање преосвећеног Еп. Атанасија изазвало је велико интересовање хришћанске заједнице у Подгорици.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

године. Адреса за достављање радова је z.blagovesnik@gmail.com.

Извор: Епархија жичка

НИКШИЋ – ОСТРОГ Први Острошки полумаратон

На празник Уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети, 9. априла 2017. године, одржан је први Острошки полума-

ратон од Саборне цркве Светог Василија Острошког у Никшићу до Доњег острошког манастира у организацији Атлетског клуба Никшић, са благословом Митрополита црногорско-приморског Амфилохија и Епископа будимљанско-никшићког Јоаникија.

Деоницу дугу 20 километара и 400 метара, од улица Никшића којима пролази традиционална

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

ШВЕДСКА

Саопштење Митрополије Шведске поводом тероризма у Стокхолму

У петак, 7. априла 2017. године, у терористичком нападу камионом у Стокхолму четири особе су погинуле, а 15 је повређено, саопштила је шведска полиција, преносе медији.

Реагујући на овај терористички напад, Митрополија Шведске издала је следеће саопштење:

„Поводом злочиначког чина који је нанео рану прослави Свете Пасхе (Васкрса), наше мисли и молитве су са породицама и најближима нашим суграђанима који су неправедно убијени и повређени у терористичком нападу 7. априла 2017. године. Слепо и нетolerантно насиље које је имало на нишану мирну земљу Шведску, најзад ће произвести нешто сасвим супротно од онога што је намера његових извршилаца, јер ће ујединити све здраве снаге овог друштва против фанатизма. За време ових тешких тренутака, потврђујемо стални однос поверења и сарадње између ове епархије Васељенске Патријаршије на скандинавском полуострву, у Краљевини Шведској, и локалног друштва, са којима делимо исте бриге.“

Извор: Митрополија Шведске | [сайт](#)

ЕГИПАТ

Експлозија у цркви

У недељу, 9. априла 2017. г., у експлозији у коптској цркви на северу Египта је погинула је 21 особа, а повређено је 50, јавља Рожерс, позивајући се на египатску државну телевизију. Египатска телевизија потврдила је да се експлозија дрогодила у граду Танта, у делти Нила, и навела је да се

још не зна узрок. Рожерс преноси да за ову несрећу нико није преузeo одговорност. До експлозије је дошло у време када египатски хришћани, углавном Копти, славе празник Цвети. Пре само неколико месеци, у децембру 2016. године, у експлозији у коптској саборној цркви у Каиру, погинуло је 25 особа, а рањено 49, међу којима је био велики број жена и деце, подсећа британска агенција. То је годинама уназад био најсмртоноснији напад на египатску хришћанску мањину.

Када се погледа хронологија терористичких напада на хришћане у последњих неколико година, уочљиво је да су хришћани Северне Африке и Близког истока често на мети терористичких напада управо у време црквених празника. Тужно је што после две хиљаде година хришћанске историје у овим областима данас постоји толики притисак и тежња да се хришћани физички истребе: судећи по резултатима терористичких кампања у Ираку, Сирији, Сомалији и другде, после два миленијума трајања близкоисточна и северноафричка хришћанска цивилизација данас се налазе пред својим ишчезнућем.

Извор: РТС | [сайт](#)

СОКО ГРАД

Генерална скупштина хришћанки Европе

Генерална скупштина Екуменског форума хришћанки Европе одржаће се, са благословом Епископа шабачког Лаврентија, у манастиру Светог Николаја у Соко Граду током августа 2018. године.

Том приликом састаће се 120 жена из 33 европске земље и прошиљати на тему изазова и иску-

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

Влашка и Букурешт
27. април - 04. мај

Светиње Украјине
03 - 12. јун

Светиње Грчке
Суроти, Евла, Егина, Атина
16 - 22. јун

Бугарска
01 - 07. јул

Острог
сваког викенда

шења са којима се жене суочавају на разним пољима.

Извор: [сайт](#)

ИТАЛИЈА

Враћен један од најстаријих руских храмова у Италији

Црква Светог Николе у Мерану, иначе једна од најстаријих руских цркава у Италији, предана је Руској Православној Цркви на богослужбену употребу. Сагласност о овоме потписана је 31. марта 2017. године у граду Болцану. У име Руске Цркве документ је потписао Епископ богословски Антоније под чијом су надлежношћу парохије у Италији.

Овај храм у Јужном Тиролу настао је крајем 19. века, док се ова област налазила у саставу Аустро-угарског царства. Године 1884. у Мерану је освећен први храм посвећен Светом Николају Чудотворцу. У време Првог светског рата храм је био затворен, да би богослужења била настављена 1997. године, и од тада се савршавају редовно. До сада су градске власти одобравале план богослужења, што од сада није потребно.

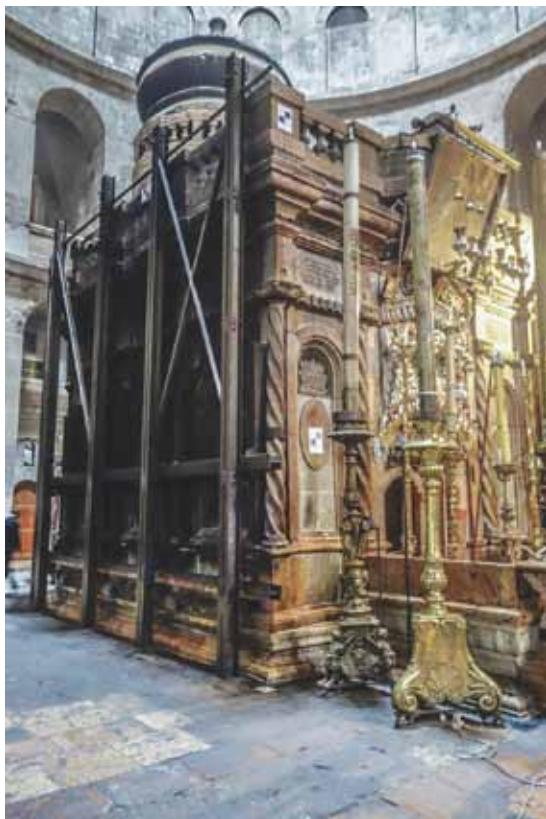
Извор: [Православие.ру](#) (превод:

Информативна служба СПЦ)

ПРАВОСЛАВЉЕ

15. април 2017. г. — 1202

Излед едикуле пре (лево) и после рестаурације (десно) (извор: jp-newsgate.net)

УЈЕРУСАЛИМУ

Рестаурација Светог Гроба

„Обнова Светог Гроба има екуменски значај за целу људску породицу, јер је ово место које спаја људе свих народа, свих националности и свих култура, а то је очигледан доказ тога да сви потичемо од истог рода и делимо заједничку судбину. Ова рестаурација Светог Гроба није само поклон нашој Светој Земљи, него и целом свету“, рекао је Патријарх јерусалимски Теофил осврћући се на значај довршења рестаурације ове хришћанске светиње.

Рестаурација Христовог Гроба у базилици Светог Гроба у Јерусалиму, саграђеној на месту распећа, сахране и вакрсења Исуса Христа, завршена је 22. марта 2017. године. Поводом завршетка обнове радова на рестаурацији едикуле, одржана је свечаност којој су присуствовали Патријарх васељенски Вартоломеј, премијер Грчке Алексис Ципрас, представници Владе Израела, представници Фонда светског споменичког наслеђа,

представници Свете Горе, чланови Братства Светог Гроба на челу са игуманом, Патријархом јерусалимским Теофилом. Патријарх Теофило је изговорио поздравно слово у коме је између осталог нагласио: „Слога показана у овој обнови мора бити инспирација за народе нашег региона, посебно у време када наш свет пролази кроз неслућене тешкоће и конфузију. И ово јединство циља мора бити знак наде за будуће нараштаје, који ће са своје стране бити позвани да пружају духовно руковођење и смернице. Кроз векове је Свети Гроб био у срцу јерусалимске непрекидне мисије и молимо се да Свети Гроб може увек давати духовну храну идентитету Јерусалима као заједничког дома васцелог човечанства.“

Цео пројекат почeo је у мају 2016. на иницијативу Јерусалимске Патријаршије, а у договору са другим хришћанским заједницама – фрањевцима и Јерменима. Извео га је грчки тим за рестаурацију, сачињен од археолога и других експерата. Уклоњена је гвоздена кон-

струкција коју су британске власти направиле 1947. као потпору за зидове. Очишћена је чађ која се накупила на зидовима камене фасаде пошто су ходочасници на том месту деценијама палили свеће. Више нема страха за стабилност старог храма јер се конструкција од мермера и кречњака, која стоји у Храму Христовог Вакрсења из 12. века, ослањала на остатке из 4. века, а све је последњи пут обновљено пре више од 200 година.

Градилиште је у октобру имало историјски тренутак, када је мермерна плоча која покрива гроб била склоњена на три дана. Последњи пут пре тога када су људи дошли до срца најсветијег места хришћанства било је 1810, када је обављена рестаурација после пожара.

За девет месеци и за цену од 3,4 милиона евра практично све је демонтирано, очишћено и рестаурирано, укључујући и стубове и куполе изнад и унутар зграде. Прозор је отворен да би се дозволило ходочасницима да први пут виде голи камен старе пећине.

Извор: fakti.org | сиц.срб

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Зорица Нешин

У МАНАСТИРУ КРУПА Почетак прославе

Његово Преосвештенство Епископ далматински Фотије служио је у недељу (26. марта 2017) Свету Архијерејску Литургију у манастиру Крупа. Овим је започето обележавање 700 година постојања ове светиње, а тај радостан догађај својим су гласовима увеличали појци из манастира Ковиљ. Након Свете Литургије уследило је предавање оца Јеротеја о црквеној музичи и концерт духовне музике ковиљског хора. Епископ Фотије је поздравио све присутне заблагодаривши Господу на овом благословеном скупу: „Данашњим сабрањем ми поручујемо колико дубоке корене има православље у Далмацији. Током ове године у више наврата ћемо прослављати седам векова постојања манастира Крупе, а осим њега вековну традицију имају и манастири Крка и Драговић. Те три светиње стоје као оазе у којима се кроз историју до дана данашњег окупља православни свет“, поручио је Владика. Он је нагласио да захваљујући светим храмовима још из доба Немањића Срби успевају да се очувaju у Далмацији упркос ратовима и другим недаћама, те да ради њих треба да чувамо и поштујемо своју свету веру која нас учи да се поносимо својим пореклом и волимо све људе, без обзира на националне и друге разлике.

УТОРОНТУ

Великопосно вечеरње

У четврту недељу Часног поста, посвећену Светом Јовану Лествичнику, 26. марта 2017, у Цркви Светог Саве у Торонту служено је вечеरње богослужење.

Са благословом Преосвештеног Владике канадског Митрофана богослужили суprotoјереји гости из окол-

Помоћ Богословији Св. Три Јерарха у манастиру Крки

Са благословом Митрополита загребачко-љубљанског Порфирија свештеник Душко Спасојевић и ђакон Бранимир Јокић из Црквене општине Загреб довезли су помоћ за Богословију у манастиру Крки. „Овај пут из Митрополије загребачко-љубљанске у нашу Богословију стигле су знатне количине јестивог уља, брашна, тестенине, риже, јаја у праху и конзервиране рибе. То је велика помоћ за Богословију која се издржава од стране Цркве и донација верника“, рекао је Епископ далматински Фотије изразивши дубоку захвалност и наду да ће се сличне акције наставити на добробит Богословије и њених ђака.

Извор: Епархија далматинска

них парохија, Првослав Пурић из Мисисаге, Златибор Ђурашевић из Оквила и Иван Радовић, као и ђакон Ђурађ Којић. На служби је наизменично појао хор Цркве Светог Арсенија Сремца из Видбира и певница коју је предводио Владика Митрофан заједно са свештеницима Љубом Рајићем и Владимиром Вранићем. На крају богослужења прота Милован Средојевић је произнео пригодну беседу.

Уследило је дружење у црквији сали где је вредно Коло српских сестара „Жене Мироносице“ припремило посну вечеру.

Извор: Епархија канадска

У ИСТОЧНОМ ЧИКАГУ

Великопосно вечеरње

У четврту недељу Часног поста, 26. марта 2017. у Цркви Светог великомученика Георгија у Источном Чикагу служено је великопосно вечеरње богослужење. Богослужењу је присуствовао надлежни Архијереј, Преосвећени Епископ новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин заједно са многобројним свештенством из чикашког намесништва и великим бројем верних из локалне парохије и околних цркава.

На богослужењу је начаљствовао пензионисани свештеник Богдан Зјалић уз саслужење свештеника: Луке Лукића – пароха при Храму Светог Симеона Мироточивог у Јужном Чикагу, Саве Босанца – пароха при Храму Светог Јована Крститеља у Белвуду, Илије Балаћа – духовника у манастиру Рођења Пресвете Богородице у Њу Карлајлу, Добриваја Милуновића – пароха при Храму Светог Георгија у Шерервилу, Алина Мунтеану – пароха при Храму Силаска Светог Духа на Апостоле у Хобарту из помесне Румунске Цркве, Марка Матића – пароха при Храму Светог Саве у Мериливи, Александра Новаковића – пароха при Храму Светог пророка Илије у Мериливи и Владимира Ланга – пароха при Храму Светих апостола Петра и Павла из С. Бенда.

За певницом су појали свештеници Милош Весин – парох при Храму Светог архангела Михаила у Ленсингу и Николај Костур – парох при Храму Светог Георгија у Џолијету, који је на крају богослужења надахнуто беседио на српском и енглеском језику о значају покајања и житију Светог Јована Лествичника коме је посвећена четврта недеља Часног поста.

Чланови хора „Корнелије Станковић“ предивно су одговарали на јектенијама. У пратњи Епископа Лонгија били су ипођакон Зоран Стојаковић и Ратко Тешановић, студент Православног богословског факултета „Свети Сава“ из Либертивиле.

Након богослужења сви присутни су се окупили у црквији сали на тр-

Посјета Острогу дјеце из центра „Сунце нам је заједничко“

Благословом Епископа захумско-херцеговачког Григорија, у организацији наше Епархије дјеца из Удружења родитеља, дјеце и омладине са посебним потребама „Сунце нам је заједничко“ из Требиња, 27. марта 2017. су уживају у једнодневном излету и поклоњењу светињама у манастиру Острог и манастиру Светог Луке у Жупи Никшићкој.

Атмосфера у пуном аутобусу је била предивна као и током цијelog дана.

Манастири Острог и Жупа Никшићка су са љубављу прихватили излетнике угостивши их топло и од срца. На челу са директором Весном Мильановић, родитељи и дјеца су пожељела да оваквих путовања буде више. Вративши се у поподневним часовима у Требиње радосно су се упутила својим домовима, са вјером у поновно дружење у организацији Епархије захумско-херцеговачке и приморске.

О. Александар Шмана

пези љубави коју су припремиле чланице Кола српских сестара при Храму Светог Георгија. После вечере све присутне поздравили су надлежни парох Александар Савић и председник Црквено-школске општине Светко Балаћ.

Извор: Епархија новоісточнокинеско-србска-америчка

У ЗАЈЕЧАРУ

Св. Литургија у касарни

У дане Великог поста Епископ тимочки Иларион посетио је 29. марта 2017. припаднике Војске Србије у касарни у Зајечару, где је служио Свету Архијерејску Литургију Прећосвећених Дарова у капели Светог деспота Стефана Лазаревића. Саслушивали су војни свештеници капетан Борђе Динић и потпоручник Иван Ганић, уз чтецирање старијих водника прве класе Небојша Симића и Игора Николића. Свету Литургију су појали старији водник Предраг Тасић и Урош Памучар, службеник Епархије тимочки. Молитвено учешће узео је мајор Срђан Радивојевић, командант 31. пешадијског батаљона 3. бригаде КоВ-а са војницима.

Владика Иларион је у беседи поздравио припаднике Војске Србије и пожелео им да у миру и радости дочекају Васкршње празнике: „На Светој Литургији дарује се сила Божија свима верујушима ради задобијања благодати и мира свима људима. Нека би у срцима свих који служе својој отаџбини узрастала љубав према Богу и своме народу, да буду испуњени снагом и вером као свети ратници који су се борили за истину и правду Божију“, поучио је Владика.

Са надлежним старешинама Владика је потом разговарао о различitim актуелним темама, изражавајући радост због устројавања капеле Деспоту Стефану и могућности да се у њој редовно богослужи.

Извор: Епархија шимочка

У РАШКОЈ

Посета ученика верске наставе

У организацији вероучитеља Стевана Милошевског и Михајла Живковића, ученици и професори Медицинске школе у Краљеву, њих око

Освећење обновљене испоснице Св. Зосима у манастиру Туману

Обавештавамо вернике да ће у недељу 28. маја 2017. године у манастиру Туману бити свечано освећење обновљене испоснице Св. Зосима.

8 часова – пресвлачење моштију Св. Зосима; 8.30 – свечана литија са моштима до испоснице; 9.00 – дочек Епископа (очекује се више епископа СПЦ), у наставку ће бити освећење и Света архијерејска Литургија.

Мошти Св. Зосима током читавог дана биће у испосници ради поклоњења верних. Присутнима ће бити подељени делићи старе одежде светитеља. Након освећења биће свечани ручак.

Верници се у цркви могу поклонити и моштима Св. Јакова Арсенија (ученика Св. Вл. Николаја) и чудотворној руској икони Богородице. Добродошли!

Управа манастира Тумана

четрдесет, имали су прилику да по прелепом дану 1. априла 2017. посете неколико древних манастира у Рашкој области.

Ученици су најпре посетили Храм Светих апостола Петра и Павла у Расу, најстарију цркву на простору Србије, где је тамошњи парох отац Томислав приредио пријатну добро дошлицу и ћаке упутио на значај и вредност ове хришћанске светиње.

Екскурзија је потом пошла пут обновљеног манастира Ђурђеви Ступови, задужбине великог жупана Стефана Немање, где је настојатељ манастира јеромонах Герасим одржао поучну беседу, а убрзо, према старом монашком обичају, угостио

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Зорица Нешин

посетиоце у просторијама манастирског конака.

Након краћег одмора у Новом Пазару, група је кренула према манастиру Градац, задужбини краљице Јелене Анжујске из 13. века, да би у поподневним сатима као последња дестинација био манастир Студеница. У Студеници ђаке је поздравио високопречасни Архимандрит Тихон, а сам манастир, његов значај, ризницу као и читав манастирски комплекс, срдично је представио манастирски кустос Зоран.

Охрабрени, окрепљени са прегршт новог и корисног искуства и знања, ученици и професори завршили су једнодневни излет у раним вечерњим сатима уз жељу да се заједничко дружење и путовање у скорије време поново организује.

Михајло Живковић, вероучитељ

У СИСКУ

Св. Архијерејска Литургија

Његово Високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије служио је 2. априла 2017. Свету Архијерејску Литургију у Храму Свете Петке у Сиску.

Саслуживали суprotoјереј-старија Душко Спасојевић, парох загребачки, јереј Веселин Ристић, парох сисачки, као и ђакон Бранимир Јокић из Загреба.

Митрополит се окупљеним верницима обратио пригодном беседом о прочитаном Јеванђељу у којем Господ својим ученицима објашњава ко је Месија: „То је онај који служи – ко хоће да буде први мора да служи свима. Месија и Спаситељ Господ наш је дошао не да покори свет под своје ноге, него да му служи, да буде близу сваког од нас, да препозна сваку муку, сваку невољу, свако искушење, сваку тешкоћу у нама и око нас и да нам изнутра открије који је пут

борбе са тешкоћама. Основно питање које нам се поставља је: Да ли постоји вечност? Ако вечни живот не постоји, онда је све бесмислено. Ми хришћани и кроз ову причу коју смо чули кроз Јеванђеље, кроз веру своју, верујемо да напротив није могуће да нема вечног живота, да није могуће да не постоји неко трајање и после овог нашег биолошког постојања. Јер ако тога нема, све је бесмислено. Верујемо дакле у вечност. Данас смо у петој недељи поста и још две недеље су нам остале до циља до којег нас води овај пост – то је празник Васкрсења Христовог, празник празнога гроба. Ту се темељи вера наша, на победи Христовој над смрћу. Он јесте потпуни Бог, али је на себе узео и потпуну људску природу и у њој и са њом заједно васкрсао и у њој и са њом победио смрт“, поручио је Митрополит.

По завршетку Свете Литургије, дружење са верницима настављено је у црквој сали уз пригодно послужење, након чега су, благословом Митрополита Порфирија, подељени пакети помоћи за предстојеће васкршње празнике.

Извор: Мишрополија загребачко-љубљанска

У КАРЛОВЦУ

Пета недеља Часног поста

У недељу пету Часног и Великог поста – Глувну, 2. априла 2017, посвећену великом примјеру Божијег човјекољубља и дивној подвигници Божијој, Преподобној Марији Египћанки, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Герасим начаљствовао је Светом Архијерејском Литургијом у Саборном храму Светог оца Николаја Мирликијског у Карловцу. Саслуживало је свештенство при Саборном храму: протонајмјесник Горан Славнић и протонајмјесник Предраг Сушић. У својој бејсједи по окончању сабрања, Епископ

Герасим је честитао окупљеним вјерницима празник, подсјетивши да наша Света Црква у току богослужења пете седмице Часног и Великог поста даје утјеху и охрабрује оне који држе пост, чињеницом да је иза нас већи дио поста, и побуђује нас да радосно наставимо ходити ка празнику Васкрсења Господа и Спаситеља нашег Исуса Христа. „У данашњи дан Цркви чини службу преподобној Марији Египћанки, показујући у њој образац искреног покајања, а самим тим показује колико је неизмјерна и велика милост Божија и човјекољубље према онима који искрено желе да се покају и обрате од сагријешења“, поручио је Владика Герасим.

Извор: Епархија Ђорњокарловачка

У МАНАСИРУ ПРЕОБРАЖЕЊЕ

Још један молитвеник пред Престолом Господа славе

Дана 2. априла 2017. у Пету недељу Великог поста, када Црква пред нас као образац истинског преумљења и покајања поставља лик Преподобне Марије Египћанке, Његово Преосвештенство Епископ Јустин, Предстојатељ Цркве Божије у Богом чуваној жичкој првопрестолној Епископији, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Преображење под Овчаром.

Саслуживали су Архимандрит Венијамин, настојатељ ове свештене обитељи, протосинђел Сава (Илић), секретар Епархије жичке,protoјереј Србољуб Стојковић, јерођакон Павле из Епархије браничевске и протођакон Александар Грујовић.

На Литургији су појале монахиње манастира Сретење, а ово несвакидашње молитвено славље су својим учешћем увеличале и монахиње манастира Благовештење. У току Литургије Преосвештени Епископ Јустин је монаха Илариона (Богојевића),

Обавештавају се духовна чеда и поштоваоци блаженопочившег др Данила Крстића, Епископа будимског да ће се помен о петнаестогодишњици Његовог упокојења обавити у суботу 29. априла 2017. у Манастиру Ваведење на Топчићеву. Литургија почине у 8 часова.

Духовна чеда Владике Данила

сабрата ове свештене обитељи, рукоположио у чин ђакона, чиме је Црква Божија добила још једног молитвеника пред Престолом Господа славе.

Извор: Епархија жичка

НА ОСТРОГУ

Богослужења у сусрет Васкрсу

У пету недјељу Васкршњег поста – Глувну, посвећену Преподобној Марији Египћанки, у Цркви Ваведења Пресвете Богородице у Горњем Острогу, поред моштију Светог Василија, Свету Архијерејску Литургију одслужили су Преосвећена Господска епископи: умировљени захумско-херцеговачки Атанасије и пакрачко-славонски Јован, уз саслужење сабрата острошке обитељи јеромонаха Сергија, нишког парохаprotoјереја-ставрофора Мирољуба Стојановића и ђакона Крста Авдаловића.

Бројни поклоници из разних крајева смијета, који су дошли на по-

клоњење Острошком Чудотворцу, присуствовали су евхаристијском сабрању. Након читања Дјела светих апостола, словом поуке сабране је поучавао Епископ Атанасије. У шести понедељак Васкршњег поста, када наша Света Црква молитвено прославља Преподобног Јакова Исповједника, 3. априла 2017, у Цркви Свете Тројице у Доњем Острогу Свету Литургију Пређеосвећених Дарова одслужио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије. Саслуживали су јеромонаси Србије и Јеротеј и јерођакони Роман и Зосима, сабраћа острошке обитељи. Светој Литургији присуствовали су Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски и игуман острошки Амфилохије и Преосвештена Господа епископи: захумско-херцеговачки Григорије и славонски Јован.

Евхаристијском сабрању присуствовало је бројно монаштво и вјерни народ, а они који посте Васкршњи пост, а који су се исповјешћу и молитвом припремали, примили су свето причешће. Заједничарење острошког монаштва и вјерног народа са архијерејима настављено је у манастирској гостопримници.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У БАЊАЛУЦИ

Подршка миру и стабилности друштва

Поводом Дане полиције, 4. априла 2017, у просторијама Полицијске станице Невесиње, испред спомен обиљежја погинулим припадницима полиције у одбрамбено-отаџбинском рату служен је помен. Након помена начелник Полицијске станице Славенко Лучић са неколицином службеника угостио је породице погинулих припадника полиције из Невесиња, представнике општинске власти и надлежно свештенство.

успешан рад у одржавању мира, сигурности и стабилности друштва.

Поред највиших званичника Републике Српске академији у присуству вали представници МУП-а Србије, полиције Руске Федерације, Словеније, Аустрије, САД, Италије, Шведске, представници Министарства одбране, и других институција. Епископ Атанасије је овом приликом разговарао и са министром одбране Републике Србије Зораном Ђорђевићем и представником шведске полиције.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У НЕВЕСИНЬУ

Прилог за обнову Саборног храма

Поводом Дане полиције, 4. априла 2017, у просторијама Полицијске станице Невесиње, испред спомен обиљежја погинулим припадницима полиције у одбрамбено-отаџбинском рату служен је помен. Након помена начелник Полицијске станице Славенко Лучић са неколицином службеника угостио је породице погинулих припадника полиције из Невесиња, представнике општинске власти и надлежно свештенство.

Службеници полиције у Невесињу, како до сада тако и данас, поред свог професионализма истакли су се и својом хуманошћу. Поводом Дане полиције они су сакупили прилог за обнову Саборног храма у Невесињу који су овом приликом уручили свештенику Зорану Илићу. Отац Зоран је изразио захвалност свима који су учествовали у овом хуманом подухвату и рекао да се свештеници својим радом труде да људи препознају Цркву као мјесто на које ће људи пожељети да дођу, и мјесто у коме ће осјетити сигурност као што то чине и полицијски службеници у Невесињу за сав град који је препознатљив по осјећају сигурности, добродошлице и слободе.

ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ КРЕДИТИРАЊА НАШИХ ПРОИЗВОДА НА 24 МЕСЕЧНЕ РАТЕ

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки последи	900 динара	25€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светођосавско звонице	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија